

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალურ
და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
საერთაშორისო ურთიერთობების საბაკალავრო პროგრამა

იაკობ ორმოცაძე

**არაბული იდენტობა VS რეგიონული უსაფრთხოება: არაბთა
გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობების ნორმალიზება
ისრაელთან აბრაამის შეთანხმებების ფარგლებში**

ნაშრომი შესრულებულია საერთაშორისო ურთიერთობების ბაკალავრის ხარისხის
მოსაპოვებლად

თბილისი

2026

აბსტრაქტი

ნაშრომი შეისწავლის არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობების ნორმალიზებას ისრაელთან აბრაამის აკორდების ფარგლებში (2020). აბრაამის აკორდები წარმოადგენს ხელშეკრულებათა სერიას, რომეიც მიზნად ისახავს არაბული სახელმწიფოებისა და ისრაელის ორმხრივი ურთიერთობების ჩამოყალიბებასა და თვითაღიარებაზე, თანამშრომლობასა და დიპლომატიაზე დაფუძნებული თანაარსებობის მოდელის შექმნას. ამან საფუძველი დაუდო არაბთა გაერთიანებული საამიროებისა და ისრაელის ორმხრივ ურთიერთობებს: დიპლომატიურ, სავაჭრო, სამგზავრო-საავიაციო, უსაფრთხოების სფეროებში. აბრაამის აკორდები მიიჩნევა მშვიდობის პროექტად, რომელმაც ახლო აღმოსავლეთის რეგიონში სტაბილური განვითარება და თანამშრომლობაზე დაფუძნებული მშვიდობა უნდა შექმნას. კვლევაში ერთმანეთს უპირისპირდება არაბული იდენტობა და რეგიონული უსაფრთხოება, რომლებსაც ჰქონდათ ურთიერთსაპირისპირო გავლენა ნორმალიზების პროცესზე. საბაკალავრო თეზისი სწორედ ამ ორი ღირებულების დაპირისპირებასა და გავლენას აფასებს. აქედან გამომდინარე ჩატარებული კვლევა პასუხს სცემს შემდეგ კითხვას - ისრაელთან ურთიერთობების ნორმალიზების პროცესში რატომ მიაღწია არაბთა გაერთიანებულმა საამიროებმა უპირატესობა რეგიონული უსაფრთხოების ინტერესებს, ვიდრე არაბულ იდენტობას? ნაშრომში გამოყენებულია საერთაშორისო ურთიერთობების რეალიზმის თეორია, რის მიხედვითაც არაბთა გაერთიანებული საამიროები საკუთარი ინტერესებისა და რეგიონული უსაფრთხოების გათვალისწინებით (ირანი რეგიონული უსაფრთხოების საფრთხეს წარმოადგენს საამიროებისა და ისრაელისთვის) ამჯობინებს ნორმალიზებას ისრაელთან და არაბულ იდენტობას ამ საკითხში ნაკლებს ყურადღებას უთმობს. რეალიზმის თეორიის დახმარებით ნაშრომი ასკვნის, რომ ეროვნული ინტერესები საგარეო პოლიტიკის გატარების მთავარი წინაპირობაა და ის არ შეიძლება კონსტრუირებულ მოდელებს დაემყაროს, როგორიცაა იდენტობა, არაბული სოლიდარობა და პალესტინის საკითხი. კვლევამ აჩვენა, რომ ეს უკანასკნელი არაბთა გაერთიანებული საამიროებისთვის დიდხანს იყო ეროვნული დონის საკითხი, თუმცა რეგიონული საფრთხის ფონზე ის სამეზობლო პრობლემად იქცა.

Abstract

This thesis examines the normalization of relations between the United Arab Emirates (UAE) and Israel within the framework of the Abraham Accords (2020). The Abraham Accords constitute a series of agreements aimed at establishing bilateral relations between Arab states and Israel and creating a model of coexistence based on mutual recognition, cooperation, and diplomacy. The Accords laid the foundation for bilateral relations between the United Arab Emirates and Israel in the fields of diplomacy, trade, aviation and travel, and security. The Abraham Accords are widely regarded as a peace initiative intended to foster stable development and a cooperative peace in the Middle East region.

The study contrasts Arab identity and regional security, which exerted opposing influences on the normalization process. The bachelor's thesis evaluates the impact of these two competing values and the extent to which they shaped the UAE's decision to normalize relations with Israel. Accordingly, the research seeks to answer the following question: Why did the United Arab Emirates prioritize regional security interests over Arab identity in the process of normalizing relations with Israel?

The thesis employs the theory of realism in international relations. From a realist perspective, the United Arab Emirates opted for normalization with Israel on the basis of its national interests and regional security considerations. In this context, Iran is perceived as a regional security threat to both the UAE and Israel, thereby encouraging closer cooperation between the two states. Consequently, Arab identity received comparatively less attention in the UAE's decision-making process.

Drawing upon realist theory, the thesis concludes that national interests constitute the primary determinant of foreign policy and cannot be based on constructed concepts such as identity, Arab solidarity, or the Palestinian issue. The research further demonstrates that, although the Palestinian issue had long been considered a matter of national importance for the United Arab Emirates, the emergence of regional security threats transformed it into a secondary concern. Ultimately, the findings suggest that security considerations and national interests outweighed identity-based considerations in the UAE's decision to normalize relations with Israel.

სარჩევი:

შესავალი	6
აქტუალობა.....	7
საკვლევი კითხვა, ჰიპოთეზა, ცვლადები	8
კვლევის დიზაინი და მეთოდოლოგია	10
თეორიული ჩარჩო - რეალიზმი	12
თეორიის კრიტიკა	14
ტერმინების განმარტება	15
ლიტერატურის მიმოხილვა	16
კვლევის ძირითადი ნაწილის სტრუქტურის მიმოხილვა	21
თავი 1 - აბრაამის აკორდები	24
1.1 - აბრაამის აკორდები არაბთა გაერთიანებული საამიროების ხელმძღვანელობისთვის	24
1.2 - აბრაამის აკორდების იდეოლოგიური გაგება	25
თავი 2 - ისრაელი - არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობა „აბრაამის აკორდების“ გაფორმებამდე	25
2.1 - სავაჭრო ურთიერთობები	26
2.2 - თანამშრომლობა თავდაცვის სფეროში	28
თავი 3 - ისრაელისა და არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობა „აბრაამის აკორდების“ გაფორმების შემდეგ	29
3.1 - სავაჭრო ურთიერთობები	29
3.2 - პირველი დიპლომატიური ნაბიჯები	31
3.3 - თანამშრომლობა თავდაცვის სფეროში	32

თავი 4 - აშშ - მედიატორი, მხარე, პარტნიორი	33
4.1 - აშშ-ის ინტერესები ახლო აღმოსავლეთში	34
4.2 - აშშ-ისრაელის ურთიერთობები	36
4.3 - აშშ-არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობები	37
4.4 - აშშ და აბრაამის აკორდები - როლი და ინტერესები	40
თავი 5 - საზოგადოებრივი აზრი	43
5.1 - აბრაამის აკორდები - დილემა არაბთა გაერთიანებული საამიროების აკადემიურ წრეებში	44
5.2 - სპარსეთის ყურისა და ჩრდილოეთ აფრიკის არაბული ერების შეხედულებები (2021-2022)	44
5.3 - სპარსეთის ყურისა და ჩრდილოეთ აფრიკის არაბული ერების შეხედულებები (2023-2024)	46
თავი 6 - არაბული იდენტობა და მისი გავლენა არაბული სახელმწიფოების გადაწყვეტილების მიღების პროცესზე	48
6.1 - პალესტინის საკითხის გავლენა გადაწყვეტილებებზე	49
6.2 - არაბთა გაერთიანებული საამიროების იდენტობის ტრანზიციაცია.....	50
თავი 7 - ეროვნული უსაფრთხოება - ირანი, როგორც საერთო საფრთხე	52
თავი 8 - თეორიული ანალიზი	54
მიგნებები	56
დასკვნა	58
გამოყენებული ლიტერატურა	60

შესავალი

აბრაამის აკორდებს 2020 წელს მოეწერა ხელი. პირველი ხელშემკვერელი ისრაელის სახელმწიფო და არაბთა გაერთიანებული საამიროები გაგლდათ. მათ მალევე მიუერთდა ბაჰრეინი. აბრაამის აკორდები წარმოადგენდა ნორმალიზაციის პროცესის დასკვნით ეტაპს, რომელმც დაასრულა 20 წლიანი საუბრები ისრაელსა და საამიროებს შორის. აბრაამის აკორდები მოიცავდა თანამშრომლობას მრავალ სფეროში: ვაჭრობა, საავიაციო მიმოსვლა, დიპლომატიური ურთიერთობების გაბმა. რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, ხელშემკვერელი სახელმწიფოები აღიარებდნენ ერთმანეთის სუვერენიტეტს, ტერიტორიულ მთლიანობას და აცხადებდნენ, რომ დიალოგი პრობლემების გადაჭრის ყველაზე ჰუმანური და რეალისტური გზაა. ისრაელისთვის აბრაამის აკორდები წარმოადგენდა იზოლაციის დასასრულის დასაწყისსა და რეგიონულ თანამშრომლობაში ჩართვის შესაძლებლობას. არაბთა გაერთიანებული საამიროები კი აკორდებისგან ეკონომიკური მოგების მიღებასა და სამეცნიერო/ტექნოლოგიური მიღწევების გაზრდას მოელოდა. მანამდე არსებული ფარული ურთიერთობების გასაჯაროება წარმოადგენდა განაცხადს ამერიკის შეერთებული შტატებისა და სხვა რეგიონული თუ გლობალური ძალების მიმართ, რომ მშვიდობა მიღწევადია და რეგიონი მზადაა სტაბილურად გააგრძელოს განვითარება (Vakil, 2023).

აბრაამის აკორდების გაფორმება არ მომხდარა რამდენიმე თვიანი მოლაპარაკებების შედეგად, არამედ ეს გადაწყვეტილება დეკადების განმავლობაში იკრებდა ძალას. 1948 წელს, როდესაც ისრაელის სახელმწიფომ დამოუკიდებლობა მოიპოვა, არაბულმა სახელმწიფოებმა კატეგორიული უარი განაცხადეს, ელიარებინათ ებრაული სახელმწიფოებრივი წარმონაქმნის დამოუკიდებლობა და იურიდიული სტატუსი. ახალი სახელმწიფო რომელიც, ეწინააღმდეგებოდა პალესტინური ავტონომიის არსებობას. მომდევნო ათეულ წლებში ისრაელისა და არაბული სახელმწიფოების ურთიერთობები გაყინული იყო. ექვსდღიანი და იონქიფურის ომების ტრავმების შემდეგ ეგვიპტე გახდა პირველი არაბული სახელმწიფო, რომელმაც ისრაელთან სამშვიდობო ხელშეკრულება გააფორმა - კამპ დეივიდის აკორდები (1979). 1993 წელს ისრაელი დაეთანხმა კონფლიქტის გადაწყვეტის „ორი სახელმწიფოს“ გზას, რამაც გახსნა გზა არაბულ-ებრაული ურთიერთობების გადასატვირთად. ამას მოჰყვა იორდანისა და ისრაელს შორის სამშვიდობო დოკუმენტის გაფორმება (1994). ურთიერთობების გაჯანსაღებისაკენ გადადგმული ნაბიჯი გამოდგა არაბული

ლიგის გადაწყვეტილება და მოწოდება რეგიონის სახელმწიფოებისათვის, რომ დაემყარებინათ მშვიდობა ისრაელის სახელმწიფოსთან, იმის სანაცვლოდ, რომ თელავივი აღიარებდა პალესტინის დამოუკიდებლობას (2002). საუკუნის დასაწყისის ეს გეგმა ჩაიშალა და ებრაელურმა დასახლებებმა ავტონომიის ტერიტორიაზე გავრცელება დაიწყო, თუმცა დაწყებულმა ნორმალიზაციის პროცესმა თავისი შედეგები მოიტანა, გაიზარა ისრაელისა და ყურის სახელმწიფოების საერთო ეკონომიკური ინტერესები. მალევე, 2003 წელს ერაყში რეჟიმის დამხობამ ირანს მთავარი არაბი მეტოქე მოუსპო, რამაც მას მისცა საბაზი, საკუთარი გავლენების გავრცელება ეცადა ყურის სახელმწიფოებზე, რაც მათ მტრულ ნაბიჯად მიიღეს. ამან კიდევ უფრო მეტად შეუწყო ხელი ისრაელისა და არაბული სახელმწიფოების თანამშრომლობას უსაფრთხოების სფეროში (Zeidan, 2026).

აბრაამის აკორდები ახალი სიტყვაა ახლო აღმოსავლეთის დიპლომატიასა და თანამშრომლობაში. მის მიერ მოტანილი მშვიდობა, ეკონომიკური განვითარება და უსაფრთხოების სფეროში საერთო გეგმების აგება არის გარანტია შეიქმნას ხანგრძლივი, მყარი და პოზიტიური განვითარების შესაძლებლობა.

აქტუალობა

შესასწავლი საკითხის აქტუალობას ადასტურებს ახლო აღმოსავლეთის რეგიონის მუდმივი კონფლიქტური ბუნება და მიდრეკილება დესტაბილიზაციისკენ, ასევე ახალი ცოდნის შექმნის საჭიროება. უპირველეს ყოვლისა, ისრაელის-პალესტინის კონფლიქტი, ღაზას სექტორში განვითარებული მოვლენები და 2025 წელს ისრაელ-ირანის დაპირისპირების პრელუდია ნათლად აჩვენებს, რომ ახლო აღმოსავლეთის რეგიონი კვლავ გამოწვევებით სავსეა, ვერ ხერხდება მშვიდობის უზრუნველყოფა და ფაქტიურად, მიმდინარე ომის პირობებში იმყოფება (Popalzay, 2025).

აშშ-ის საგარეო პოლიტიკის პოლიტიკური თუ ფინანსური რესურსები ხმარდება რეგიონს, მათ შორისაა, ისრაელის თავდაცვის დაფინანსება ყოველწლიურად ოთხი მილიარდი დოლარის ოდენობით (American Jewish Committee, 2026). ახლო აღმოსავლეთის რეგიონი გვემუხობლება და იქ მიმდინარე ცვლილებები და კონფლიქტური ტენდენციები საქართველოს უსაფრთხოებაზე, საგარეო პოლიტიკის ფორმირებაზე, ტურიზმსა და შიდა პოლიტიკურ პროცესებზე ახდენს გავლენას. სწორედ ამიტომ, მიმდინარე კონფლიქტი პალესტინის ტერიტორიაზე, მსოფლიოს

სუპერ სახელმწიფოს (აშშ) ინტერესი რეგიონზე, მეზობელი რეგიონის გავლენა საქართველოზე იძლევა საკმაოდ დასაბუთებას აქტუალობისთვის. თეორეტიკულად კი, ფაქტია, ახლო აღმოსავლეთის პრობლემების მოგვარებას სჭირდება ახლებური მიდგომები, პოლიტიკური გადაწყვეტილებებიც და დარგის ექსპერტების ჩართულობაც, ამიტომ ჩემი აზრით, ახლო აღმოსავლეთის კონფლიქტებისა და ურთიერთობათა ციკლის შესახებ ახალი ნაშრომის მომზადება უთუოდ დააინტერესებს ჩართულ პირებსა და საკითხისადმი დაინტერესებულ მასებს. მოცემული ნაშრომი მკითხველს მისცემს შესაძლებლობას, გაანალიზოს ახლო აღმოსავლეთის „ხანდაზმული“ კონფლიქტის და ისრაელისა და არაბთა გაერთიანებული საამირობის, როგორც არაბული და ებრაული სახელმწიფოს, ურთიერთობის სპეციფიკა.

საკვლევი კითხვა

ნათელია, ჩვენი საკვლევი თემა აერთიანებს როგორც საგარეო პოლიტიკას, ისე იდენტობის ცნებას. ეს ორი ერთმანეთთან ურთიერთობენ, ახდენენ გავლენებს და პრაქტიკულ პოლიტიკაში განსხვავებულ შედეგებს იძლევიან. ორი სახელმწიფო, განსხვავებული რელიგია, კულტურა, ეროვნული თვითაღქმა, კონფლიქტური წარსული, ეროვნული ინტერესებიც კი. სწორედ ამიტომ, ვსვამთ საკვლევ კითხვას: **ისრაელთან ურთიერთობების ნორმალიზების პროცესში რატომ მიაღწია არაბთა გაერთიანებულმა საამიროებმა უპირატესობა რეგიონული უსაფრთხოების ინტერესებს, ვიდრე არაბულ იდენტობას?** საინტერესოა, როგორ მოხდა, რომ უგულებელყოფილი იქნა მრავალსაუკუნოვანი არაბული ერთსულოვნება, ისლამური ტრადიციები, პალესტინის სახელმწიფოებრიობის საკითხი, რა იმალებოდა ემირატების გადაწყვეტილებების უკან და საბოლოო ჯამში გადაწონა თუ არა არაბული იდენტობა რეალ-პოლიტიკამ.

ჰიპოთეზა

აქედან გამომდინარე ვქმნით შემდეგ ჰიპოთეზას: **არაბთა გაერთიანებული საამიროები რეგიონული უსაფრთხოების მზარდი საფრთხეების წინაშე ყოფნისას ისინი ისრაელთან ურთიერთობის ნორმალიზებას მოახდენენ არაბული იდენტობის ნორმების მიუხედავად.** ნაშრომის დაშვება ეფუძნება მსოფლიო ისტორიის განმავლობაში იდენტობისა და ეროვნული ინტერესების ურთიერთქმედებას. ჩვენი ჰიპოთეზის გასამყარებლად ყველაზე პრაქტიკული, ნორმების მნიშვნელობის შემკვეცი მაგალითია საქართველო-რუსეთის ურთიერთობა - ორი მეზობელი, მართლმადიდებლური სახელმწიფო, რომლებსაც განსხვავებული ეროვნული ინტერესები და

საგარეო პოლიტიკა აღმოაჩნდათ. საერთო რელიგიურმა იდენტობამ ვერ/არ შეაკავა რუსეთის იმპერიალისტური პოლიტიკა საქართველოს წინააღმდეგ. არაერთ მაგალითსა და აზრს გავეცნობით ნაშრომის ფარგლებში, რომელიც ისრაელი-არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობას განიხილავს იდენტობის, ეროვნულ ინტერესებსა და უსაფრთხოების დილემებს შორის.

ცვლადები

საბაკალავრო ნაშრომში წაროდგენილია ერთი დამოუკიდებელი და ერთი დამოკიდებული ცვლადი, რომელთა გაზომვა და შეფასება ანალიზის მთავარი ამოცანაა. დამოუკიდებელია ის ცვლადი, რომელიც ზემოქმედებს პროცესზე და იწვევს დამოუკიდებელი ცვლადის წარმოქმნას. ჩვენი საკლვევი კითხვა მოიცავს ერთ დამოუკიდებელ და ერთ დამოკიდებულ ცვლადს. დამოუკიდებელი ცვლადია **რეგიონული უსაფრთხოება**, რაც გავლენას ახდენს არაბთა გაერთიანებული საამიროების საგარეო პოლიტიკაზე ისრაელთან მიმართებით, ხოლო დამოკიდებული ცვლადია **არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობების ნორმალიზება** ისრაელთან აბრაამის შეთანხმებების ფარგლებში.

ჩვენი მიზანია ვკიკვლიოთ, თუ როგორ ახდენს რეგიონული უსაფრთხოება (დამოუკიდებელი ცვლადი), რომელიც ეროვნული უსაფრთხოების ერთ-ერთი განზომილებაა, გავლენას არაბთა გაერთიანებული საამიროების საგარეო პოლიტიკაზე - ისრაელთან ურთიერთობის ნორმალიზება (დამოკიდებული ცვლადი). ეს უკანასკნელი კი გამოიხატა აბრაამის აკორდების მიღებაში.

ანალიზისთვის საჭიროა „ურთიერთობების ნორმალიზება“ გაზომვადად ვაქციოთ. ამისთვის საჭირო გახდა ისრაელისა და არაბთა გაერთიანებული საამიროების დიპლომატიური ურთიერთობების განვილი პრაქტიკის შესწავლა - არსებობდა თუ არა დიპლომატიური წარმომადგენლობა აკორდების გაფორმებამდე, მმართველ ელიტებში რა ტიპის რიტორიკა არსებობდა ისრაელთან მიმართებით, ემირატების კომპანიების წარმომადგენლობის სტატისტიკა ისრაელში, ვაჭრობის დონე, საჰაერო მიმოსვლა და ასე შემდეგ. ამ მონაცემების ცვლილებამ უნდა აჩვენოს აკორდების შემდეგ, რა და როგორ შეიცვალა. ცხადია, რეგიონულ უსაფრთხოებას ოპერაციონალიზაცია სჭირდება. შევეცდებით, მკითხველს დავანახოთ თუ უშუალოდ როგორ ვაპირებთ რეგიონული უსაფრთხოების გაზომვას. ამისთვის შესწავლულ იქნა ისრაელისა და

არაბთა გაერთიანებული საამიროების ის საკანონმდებლო ჩარჩო, რომელიც არეგულირებს ეროვნული უსაფრთხოების პრიორიტეტებს. ეს საშუალებას გვაძლევს, დავინახოთ კონკრეტულად შესასწავლი აქტორებისთვის რას წარმოადგენს ეროვნული და რეგიონული უსაფრთხოება და რა გამოწვევები აქვთ მათ. სახელმწიფოების ეროვნული ინტერესი რეგიონში შეიძლება განსხვავებული იყოს. ოპერაციონალიზაცია დაგვეხმარება, ერთი მხრივ რეალიზმის თეორიის მარტივი ქეშმარიტება, რომ სახელმწიფო ინტერესები უპირველესია და ეროვნული უსაფრთხოება ყოველივე გადაწყვეტილების წიაღშია, უფრო კონკრეტულად დავანახოთ მკითხველს ღრმა შინაარსი და რეალ პოლიტიკის მახასიათებლები ზოგადი ცნებებისა და მეგა თეორიის მიღმა.

კვლევის დიზაინი და მეთოდოლოგია:

საბაკალავრო ნაშრომის ამ ნაწილში განსაზღვრულია კვლევის დიზაინი, რომელიც საბაკალავრო ნაშრომისთვის წარმოადგენს სამეცნიერო შესწავლის საფუძველს. ქვემოთ წარმოდგენილია კვლევითი ჩარჩო, რომელიც მოიცავს მეთოდოლოგიასა და მეთოდებს, მონაცემთა შეგროვებისა და ანალიზის გეგმას, ეთიკურ საკითხებსა და შეზღუდვებს.

შემდგომი კვლევა შესრულებულია ქეის სთადის კვლევის დიზაინში. კონკრეტულად, კვლევა დაფუძნებულია თვისებრივ განმარტებით ქეისზე (explanatory case). მასში გამოკვლეულია არაბთა გაერთიანებული საამიროების საგარეო პოლიტიკური ქცევა ისრაელის მიმართ აბრაამის შეთანხმების ფარგლებში. ქეისი შერჩეულია იმის საილუსტრაციოდ, თუ როგორ ხდება ცვლილებები ახლო აღმოსავლეთის რეგიონულ დიპლომატიაში. თავის მხრივ, ქეისი აანალიზებს არაბული იდენტობისა და პრაგმატული გადაწყვეტილებების ჭიდილს, როგორც ზემოხსენებული ცვლილებების მიზეზს.

ქეის სთადის კვლევის დიზაინი არის თვისებრივი კვლევის სტრატეგია, რომელიც გულისხმობს ერთი ან მცირე რაოდენობის შემთხვევების ინტენსიურ და სიღრმისეულ შესწავლას მათ რეალურ კონტექსტში, მონაცემთა მრავალი წყაროს გამოყენებით, რათა გავიგოთ შემთხვევის სირთულე, პროცესები და მნიშვნელობები. კონკრეტულად, განმარტებითი ქეისი არის შემთხვევის შესწავლის კვლევის დიზაინის ტიპი, რომლის მიზანია არა მხოლოდ კონკრეტულ შემთხვევაში მიმდინარე მოვლენების აღწერა, არამედ იმის ახსნაც, თუ რატომ და როგორ ხდება გარკვეული მოვლენები ან პროცესები შესასწავლ შემთხვევაში. (Byrman, 2012, p.68-70)

წინამდებარე ნაშრომი საკვლევი კითხვის ამოსახსნელად ეყრდნობა კვლევის თვისებრივ მეთოდოლოგიას. თვისებრივი კვლევა მოიცავს მიდგომების ფართო სპექტრს. ამ მეთოდოლოგიის მქონე ნაშრომი, როგორც წესი, ფოკუსირებულია ერთ ან მცირე რაოდენობის შემთხვევებზე, იყენებს ინტენსიურ ინტერვიუებს ან ისტორიული მასალების სიღრმისეულ ანალიზს, დისკურსიულ მეთოდს და ეხება რაიმე მოვლენის ზოგად ან ყოვლისმომცველ აღწერას. მიუხედავად იმისა, რომ თვისებრივი მეთოდოლოგიით წარმართული კვლევები მცირე რაოდენობის შემთხვევებს შეისწავლს, თვისებრივი მკვლევრები, როგორც წესი, თავიანთი კვლევებიდან უზარმაზარი რაოდენობის ინფორმაციას იღებენ (King et al., 1995, p. 4).

საკვლევი თემის მაღალი აქტუალობისა და სამეცნიერო თუ პრაქტიკული პოლიტიკური დატვირთვის გამო წარმოდგენილია კვლევის მრავალფეროვანი თვისებრივი მეთოდები. ისინი ნათელ და დასაბუთებულ შედეგებს იძლევიან. ეს შედეგები კი ნაშრომს ეხმარება მისი კვლევითი მიზნების მიღწევაში:

თვისებრივი კონტენტ ანალიზი - არის კვლევის მეთოდი, რომელიც გამოიყენება ტექსტების (მაგალითად, დოკუმენტების, მედია საშუალებების, გამოსვლების ან ანგარიშების) გასაანალიზებლად, განმეორებითი თემების, მნიშვნელობებისა და ნიმუშების სისტემატური იდენტიფიცირებისა და ინტერპრეტაციის გზით, სიხშირეების ან რაოდენობის დათვლის ნაცვლად, ყურადღება გამახვილებულია იმის გაგებაზე, თუ როგორ არის აგებული იდეები და რა მნიშვნელობებია ჩადებული ტექსტში, ხოლო ანალიზისთვის გამოყენებული კატეგორიები შეიძლება დაიხვეწოს კვლევის პროცესში, ახალი მიგნებების გაჩენისთანავე. (Byrman, 2012, p.557-559)

რაოდენობრივი მონაცემების თვისებრივი ანალიზი - წარმოადგენს კვლევის მეთოდს, რომელიც ხშირად გამოიყენება თვისებრივი მეთოდოლოგიის დროს. თვისებრივი მეთოდოლოგია თვისებრივ მეთოდების გამოყენებას მოიცავს, თუმცა, ეს არ ნიშნავს, რომ კვლევისას მკვლევარს არ მოუწევს რაოდენობრივ მონაცემებთან შეხება ან სტატისტიკების დამუშავება. ნაშრომში რაოდენობრივი მონაცემების თვისებრივი ანალიზი (უკვე არსებული სტატისტიკა, სხვათა რაოდენობრივი კვლევის შედეგები) მოიცავს ამ სტატისტიკებისთვის მნიშვნელობის მინიჭებას და კონკრეტულ მცნებებთან თუ მოვლენებთან დაკავშირებას (Fullstory, 2024).

თვისებრივი კონტენტ ანალიზი კვლევას მისცემს შესაძლებლობას საკითხი შეისწავლოს, როგორც თემის ექსპერტების მიერ დაგროვებული ცოდნისა და გამოცდილების საფუძველზე, ასევე გადაწყვეტილების მიმღებთა, მედიის, სხვა ჩართულ მხარეთა განცხადებებისა და მათზე პოპ-კულტურის რეაქციის შინაარსის შესწავლის გზით. რაოდენობრივი მონაცემების თვისებრივი ანალიზი კი მოგვცემს შესაძლებლობას ნორმალიზების პროცესი რიცხვებში გავზომოთ და საგარეო პოლიტიკის ცვლილება კონკრეტული თვალადი მონაცემებით დავადასტუროთ. ორმაგი მიდგომა ნაშრომს დაეხმარება საკვლევი თემა ფართოდ შეისწავლოს და არ გამოტოვოს მნიშვნელოვანი დეტალი, რომელმაც შესაძლოა გავლენა მოახდინა ან ახდენს შედეგებსა და დაკავშირებულ მოვლენებზე.

თეორიული ჩარჩო - რეალიზმი

ჩვენი საკვლევი თემის გასაანალიზებლად ვიყენებთ რეალიზმის თეორიას, რომელიც ყველაზე კარგად ხსნის სახელმწიფოთა ურთიერთობებში ეროვნული ინტერესების როლს როდესაც უსაფრთხოების რისკები იზრდება. რეალიზმის სკოლა ეხმიანება ჩვენს ჰიპოთეზას და ამზადებს მყარ თეორიულ ნიადაგს, იმისთვის, რათა დამტკიცდეს თუ როგორ ამცირებს უსაფრთხოების რისკების უპირატესობა იდენტობის მნიშვნელობას სახელმწიფოს საგარეო პოლიტიკის დაგეგმარების დროს. მოკლედ, რეალიზმი სახელმწიფოებრივ ქცევას ხსნის, როგორც ძალაუფლებისა და უსაფრთხოებისკენ სწრაფვას ანარქიულ საერთაშორისო სისტემაში (Morgenthau, 1985).

რეალიზმი საერთაშორისო ურთიერთობების მეცნიერებაში ყველაზე გავრცელებული თეორიაა. მას, როგორც კვლევის თეორიულ ჩარჩოს, უამრავი მკვლევარი იყენებს მომიჯნავე მეცნიერებებიდან. ის მეგა თეორიაა, რაც იმას ნიშნავს, რომ მისი გავლით შეიძლება საკითხთა ფართო სპექტრის განხილვა და ახსნა. ის რომ ყველაზე აქტუალური თეორიაა, არ უნდა გავიგოთ ისე, რომ პრიმიტიული ან მარტივად გამოსაყენებელია. მას, როგორც იდეათა ერთობლიობას, აქვს თავისი ძლიერი და სუსტი მხარეები და პირნათლად ემსახურება მის მთავარ მიზანს, დაემხაროს მკვლევრებს ახსნა ის საკითხები, რომელთა შესახებაც დასკვნების გამოტანას ფართო თვალსაწიერით დანახვა სჭირდება. ტერმინი რეალიზმი აჩვენებს, რომ ის რეალობასთან, რეალ პოლიტიკასთანაა კავშირში და საკითხების ახსნისას პრაგმატულ ხედვას ირჩევს (Schmidt, 2022, p.g.:2-3).

კლასიკური რეალიზმი საერთაშორისო ურთიერთობებში საკითხების შესწავლის დროს ძირითად ყურადღებას უთმობს ეროვნულ უსაფრთხოებასა და სახელმწიფოს თვითგადარჩენას. თეორიული სკოლის ყველა დიდი მოაზროვნე მათთვის რელევანტური საკითხის განხილვისას, ამოდიოდა იმ დაშვებიდან, რომ ადამიანის ბუნება თანდაყოლილად ბოროტია. კლასიკური რეალიზმის აზრით, ადამიანის ბოროტი ბუნება განპირობებს პოლიტიკური რეალობის ხიფათიანობას (აკობია, 2006, pg.:17).

პროფესორ აკობიას ეხმიანება Elton B. Stephens Company-ის სტატია რეალიზმის შესახებ, რომელიც ასკვნის, რომ ადამიანები არ არიან იდეალურები და მაშასადამე ადამიანებისგან შემდგარ ხელისუფლებებს იდეალურობას ვერ მოვთხოვთ. ამის მიუხედავად ხელისუფლებები ცდილობენ მოირგონ მორალისა და პრინციპების დამცველს მანტია, ისინი დებენ პირობებს, რომ სამართლიანად და ყველასთვის სასარგებლოდ მოიქცევიან. თუმცა რეალიზმს ამისი არ სჯერა და მიაჩნია, რომ ნებისმიერ შესაძლებლობაზე, როდესაც სახელმწიფოებს შეეძლებათ ძალის გაზრდა და საკუთარი მიზნების მიღწევა, ისინი გამოიყენებენ ამ შანსს ნებისმიერი მორალური საფასურის სანაცვლოდ (EBSCO, 2021)

საერთაშორისო ურთიერთობების რეალიზმის სკოლის ერთ-ერთი გამორჩეული მოაზროვნეა Hans Morgenthau (ჰანს მორგენტაუ). მეცნიერის აზრით, სახელმწიფოს ეროვნული ინტერესი წარმოადგენს პოლიტიკური ურთიერთობის მთავარ მამოტივირებელ ძალას. ქვეყნები საერთაშორისო სისტემაში საკუთარი თავის დამკვიდრებას ცდილობენ და სწორედ ამ დამკვიდრების გამოხატულებას ჩამოყალიბებული ინტერესები. ინტერესი არ არის ზოგადი ცნება, მისი კონკრეტიაზაცია შესაძლებელია. აქედან გამომდინარე რეალიზმის თეორია მიიჩნევს, რომ ისეთი საკითხები, როგორებიცაა უსაფრთხოება, თვითგადარჩენა, ძალაუფლების გაზრდის სურვილი გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში დიდი როლს ასრულებენ. ამასთან, ინტერესი წარმოადგენს ძალაუფლების მიღების შესაძლებლობას, რადგან თითოეული სახელმწიფო მიზანი მიმართულია კეთილდღეობის, გავლენებისა და კონტროლის გაზრდისთვის (Morgenthau, 1985, p.g.: 10-17).

რეალიზმისთვის სახელმწიფოს გადარჩენა არის უპირატესი, მაგრამ არა ერთადერთი ინტერესი. ეს ნიშნავს იმას, რომ ინტერესთან კოფლიქტის დროს სახელმწიფოები აირჩევენ გადარჩენას და არა სხვა ინტერესს, რაც არ უნდა მნიშვნელოვანი იყოს ის, რადგან არ არსებობს

გადარჩენაზე დიდი მისია. თუმცა, თანამედროვე სამყაროში, როდესაც სახელმწიფოების აბსოლუტური უმრავლესობა თანამშრომლობის ან მშვიდობიანი თანაარსებობის ურთიერთობაში იმყოფებიან, ნაკლებად არსებობს სახელმწიფოს განადგურების რისკი. ამ დროს სახელმწიფოს ინტერესები მრავალფეროვანი ხდება და იძლევა შესაძლებლობა, რომ სახელმწიფო გაძლიერდეს და დომინანციაზე იფიქროს (Donnelly, 2000, pg.: 54).

თეორიის კრიტიკა

ნეოკლასიკური რეალისტური პერსპექტივა მთლიანად არ იზიარებს რეალიზმის პოზიციას. ამ თეორიის მიხედვით საგარეო პოლიტიკის სისტემური ცვლილება ხორციელდება შიდა მმართველი ძალების მიერ, რათა სისტემური სტაბილურობა იქნას მიღწეული. სახელმწიფოები (შეგვიძლია ვიგულისხმოთ არაბთა გაერთიანებული საამიროებიც) საგარეო პოლიტიკურ ცვლილებებს არ ახორციელებენ ხოლმე პირდაპირი დიპლომატიური მიღწევებისთვის, არამედ ცვლილებები მიზნად ისახავს რეჟიმის სტაბილურობის განმტკიცებას (Waltz, 1979). ნეოკლასიკური რეალიზმის გაგებით ტრადიციული რეალიზმის თეორია ნაკლებ ყურადღებას უთმობს საშინაო პოლიტიკას და მის გავლენას საგარეო პოლიტიკაზე. ნეოკლასიციისტების აზრით, შიდა პოლიტიკური სისტემა უმნიშვნელოვანესია და მეტიც ლიდერებისა და სახელმწიფოს შესაძლებლობი განსაზღვრავს საგარეო პოლიტიკას (Firoozabadi & Ashkezari, 2016, pg.: 96-98)

კონსტრუქტივისტული მიდგომები იდენტობასა და სოლიდარობას მიიჩნევენ განსხვავებული ინტერესების მქონე სახელმწიფოების ნორმალიზების ხელშემშელ ფაქტორებად. კონსტრუქტივისტების აზრით, იდენტობა წარმოადგენს არა მხოლოდ გამაერთიანებელ ნაწილაკს, არამედ ის არის საზოგადოებების პოლიტიკური ცხოვრების წარმართვის წინაპირობა. გეოპოლიტიკური გადანაცვლებები უფრო მარტივად მისაღწევია, ვიდრე კულტურისა და ადამიანური კონსტრუქციების ჩანაცვლემ. მათი აზრით, რეალიზმის თეორია ნაკლებ ყურადღებას უთმობს მორალს პოლიტიკაში და ამიტომ ნაკლებად შეუძლიაა გაანალიზოს კულტურის, იდენტობის, სოლიდარობის როლი (Barnett, 1998).

რეალიზმის დასაცავად უნდა ითქვას, რომ ის არ უარყოფს მორალის, როგორც ადამიანური საწყისის მნიშვნელობას, განსაკუთრებით, იმ დაშვებით, რომ პოლიტიკა და მისი მართვის წესებიც ობიექტურ რეალობას, ადამიანის ბუნების საწყისებს ეფუძნება. მორალი მნიშვნელოვანია, მაგრამ ის

ხშირად კონფლიქტში მოდის შედეგებიან და საჭირო პოლიტიკურ გადაწყვეტილებებთან, მაშასადამე მისი აბსტრაქტული გამოყენება, მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენის გარეშე არ არის რეკომენდებული (Morgenthau, 1985, 12-13).

ძირითადი/საკვანძო ტერმინების განმარტება:

იდენტობა:

საბაკალავრო ნაშრომში გამოყენებულია იდენტობის ფართოდ გავრცელებული განსაზღვრება, როგორც დაკვირვებადი და სახეზე არსებული ატრიბუტების ნიმუში, რომელიც პიროვნებას საკუთარ თავთან და სხვებთან აიგივებს. განსხვავებულია ობიექტურ საზოგადოებრივი იდენტობა, სუბიექტურ საზოგადოებრივი იდენტობა და თვითიდენტობას. კვლევაში გამოყენებულია თვითიდენტობის ცნება, თუ როგორ აღიქვამენ არაბები თავად არაბულ თვითიდენტობას (Mahmoud Mi'ari, 1998, Miller 1963, 1983).

არაბული იდენტობა:

Joseph Donica წიგნში „All Things Arabia: Arabian Identity and Material Culture“, 2021, არაბულ იდენტობას განმარტავს, როგორც სოციალურად და ისტორიულად ჩამოყალიბებულ კულტურულ, პოლიტიკურ და სიმბოლურ შეხედულებებსა და საყოფაცხოვრებო ქცევას (თავსაბურავის ტარება, შარიათი) რომლებიც საერთოა არაბულ საზოგადოებებში. თუმცა ის არ არის ფიქსირებული, არამედ მუდმივად ცვალებადი და ხელახლა ინტერპრეტირებადი პოლიტიკური კონტექსტისა და საერთაშორისო ურთიერთობების მეშვეობით.

ლიტერატურის მიმოხილვა

საბაკალავრო ნაშრომის წინამდებარე ლიტერატურის მიმოხილვაში განხილულია იმ აკადემიური შემოქმედების ნაწილი, რომელიც განიხილავს თუ როგორ შეიცვალა აბრაამის აკორდების ფარგლებში არაბთა გაერთიანებული საამიროების საგარეო პოლიტიკური ქცევა ისრაელთან მიმართებით. შემოთავაზებულია ლიტერატურა, რომელიც ეხმიანება ჩვენს ჰიპოტეზას და ადასტურებს, რომ ეროვნული ინტერესები უპირატესია იდენტობასა და არაბულ სოლიდარობაზე. განხილული ავტორების ნაწილი ეწინააღმდეგება ამ დაშვებას და გვთავაზობს საგარეო პოლიტიკური კურსის ცვლილების სხვა განმაპირობებელ მიზეზებს. ლიტერატურის მიმოხილვა იძლევა შესაძლებლობას შევისწავლოთ საკითხის ირგვლივ უკვე არსებული სამეცნიერო ცოდნა, რაც მოგვცემს შესაძლებლობას, დავინახოთ როგორ იკვლევდნენ ავტორები და რა სივრცე დარჩა საკვლევად.

Joshua Krasna თავის სტატიაში „Relations Between Israel and the UAE and Bahrain: Five Years to the Abraham Accords, Two Years to October 7“ განიხილავს ისრაელი-არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობის სპეციფიკას და ჰამასის 7 ოქტომბრის თავდასხმას, როგორც რეგიონული უსაფრთხოების გამოწვევის ახალ წერტილს (Krasna, 2025, p.1). კრასნა საკუთარ ნაშრომში საუბრობს იმ მიზეზებზე, რაც ხელს უშლიდა არაბთა გაერთიანებული საამიროებისა და ისრაელის ურთიერთობების ნორმალიზებას. მათ შორის ასახელებს, ნეთანიაჰუს ადმინისტრაციის პოლიტიკას დასავლეთ სანაპიროზე და დასძენს, რომ ბენეტისა და ლაპიდის მმართველობის დროს აკორდების გაფორმება უფრო პრესტიჟულად გამოიყურებოდა, რადგან არ აყენებდა ჩრდილს აკორდების ე.წ „ტოლერანტობის ნარატივს“. ამასთან პრემიერი ნეთანიაჰუ, განსხვავებით მისი ორი წინამორბედისა, არ მოუწვევიათ არაბთა გაერთიანებულ საამიროებში. აქედან გამომდინარე, ავტორი ასკვნის, რომ ადმინისტრაციის ცვლილებამ და ხელისუფლებაში რადიკალური მემარჯვენე ძალის მოსვლამ გადადო აბრაამის აკორდების ბენეფიტებით სარგებლობის შესაძლებლობა და საბოლოო მშვიდობის ჩამოყალიბებას დროებით ხელი შეუშალა (Krasna, 2025, p.2). ჯოშუა კრასნას ნააზრევში გამოკვეთილია ისეთი საინტერესო დეტალი, რომელიც გვაძლევს საშუალებას შევაფასოთ არაბთა გაერთიანებული საამიროების ჭეშმარიტი პოლიტიკური სურვილი ურთიერთობები დაეთბო ისრაელთან, მინიმუმ, შეგვიძლია გამოვიტანოთ დასკვნა, რომ საამიროებს არ აწყობდა ისრაელის სახელმწიფოში ეკონომიკური თუ პოლიტიკური კრიზისი. ამის

დასადასტურებლად ავტორს მოჰყავს მონაცემები, რომლებიც ადასტურებენ, რომ 2020 წლის სექტემბრიდან 2023 წლის ოქტომბრამდე საამიროების ხელისუფლება აქტიურად ცდილობდა ისრაელში მასშტაბური ინვესტიციების განხორციელებას, რასაც ხელი შეუშალა თელავივის რეგულაციებმა და სახალხო წინააღმდეგობამ. ჩანს, არაბთა გაერთიანებული საამიროები უფრო მეტად ცდილობდა ესარგებლა აბრაამის აკორდების პოლიტიკური მომგებიანობით და ცდილობდა ისრაელი მის ეკონომიკურ ინტერესებში მოექცია (Krasna, 2025, p.2). კრასნას ნარკვევში 7 ოქტომბრის მოვლენები ერთ-ერთ გარდამტეხ წერტილს წარმოადგენს, რამაც აბრაამის აკორდები კიდევ ერთხელ შეარყია. ამ პასაჟში ის განმარტავს, იმის მიუხედავად, რომ არაბთა გაერთიანებულ საამიროებს ჰამასის ტერორისტული ორგანიზაციისთვის დახმარება არ გაუწევიათ, ისინი მაინც სოლიდარული რჩებოდნენ პალესტინელებისადმი და გამოხატეს ისრაელის ქმედებებს დასავლეთ სანაპიროზე. კრასნა ასკვნის, რომ პალესტინელების საკითხი წარმოადგენდა საფრთხეს აბრაამის აკორდებისთვის, რადგან არაბული სახელმწიფოს - არაბთა გაერთიანებული საამიროების - ერთ-ერთი მთავარი არგუმენტი, რატომაც გადაწყვიტა შეკვროდა აკორდებს და ისრაელის მიმართ შეეცვალა საგარეო პოლიტიკა, გახლდათ ის, რომ ამ შეთანხმებით განეიტრალებული იქნებოდა საფრთხე, ისრაელის სახელმწიფოს მოეხდინა დასავლეთ სანაპიროს სრული ოკუპაცია და შემდეგი ანექსია (Krasna, 2025, p.2-3). იმის სადემონსტრაციოდ, რომ ეს მოცემულობა მხოლოდ ავტორის დაკვირვების საგანი არ არის, კრასნას მოჰყავს ანონიმური არაბი საერთაშორისო პოლიტიკის ექსპერტის მოსაზრება, რომ ისრაელი იქცევა ისე, თითქოს აბრაამის აკორდები მისთვის არ არის მნიშვნელოვანი და არ ასრულებს მისთვის დაკისრებულ მოვალეობებს, არ ითვალისწინებს სახელმწიფოების ინტერესებს (Krasna, 2025, p.3). იმის მიუხედავად, რომ ჯოშუა კრასნას სტატიის ქრონოლოგიურად მიმოიხილავს აბრაამის აკორდების გაფორმების შემდგომ პერიოდს და გვაჩვენებს იმ სისუსტეებს, რაც შეთანხმებამ გამოავლინა, უჭირს ახსნას, თუ რატომ ინარჩუნებენ ყურის სახელმწიფოები ისრაელთან ურთიერთობებს პალესტინელების მიმართ გაზრდილი სოლიდარობის ფონზე. ის ახსნებს არაბულ იდენტობასა და ეროვნულ უსაფრთხოებას, თუმცა არ უღრმავდება მას და ღია სივრცედ ტოვებს. მიმაჩნია, არაბული იდენტობისა და ეროვნული უსაფრთხოების ანალიზი დაგვეხმარება გავცეთ პასუხი იმ აკადემიურ მოთხოვნას, რასაც ჯოშუა კრანას სტატია ვერ პასუხობს - რატომ ინარჩუნებს არაბთა გაერთიანებული საამიროები ურთიერთობებს ისრაელთან, როცა მჭიდროდ უჭერენ მხარს პალესტინელებს და ეწინააღმდეგებიან დასავლეთ სანაპიროს ოკუპაციასა და იქ ისრაელელების ქმედებებს.

Adam Zeidan Britannica-ზე თავის სტატიაში აღწერს არაბთა გაერთიანებული საამიროების საგარეო პოლიტიკის გარდაქმნას, როგორც მცდელობას, ექციათ ის მეტად „თავდაჯერებული“, გაანალიზებულია ის გზა, რამაც საამიროები მიიყვანა გადაწყვეტილებამდე, დაეთხოვრა ურთიერთობები ისრაელთან. სტატიაში მიმოხილულია თუ როგორ იქცა არაბთა გაერთიანებული საამიროებისა და საუდის არაბეთის თანამშრომლობა დაპირისპირებად და როგორ გაზარდა ამან რეგიონული უსაფრთხოების რისკები, რამაც ემირატებს უზიძგა სხვა პარტნიორი მოედებნა (Zeidan, 2026). სტატიაში გამოკვეთილია მიგნებები, რომლებიც ამ სტატის მართლაც მაღალ აკადემიურ ღირებულებას ანიჭებს - კერძოდ, ის ხსნის, როგორ გამოიწვია თავად არაბთა გაერთიანებული საამიროების პოლიტიკამ, დამდგარიყო ისრაელთან დაპარტნიორების საჭიროება. ანალიზის მიხედვით, არაბთა გაერთიანებულ საამიროებს, ეკონომიკური და სავაჭრო წარმატებების ფონზე, წლების განმავლობაში მაღალი რეგიონული ჩართულობა ჰქონდა. ამის გათვალისწინებით მათ გადაწყვიტეს საგარეო პოლიტიკის ცვლილება 2019 წლიდან (Zeidan, 2026). მისი ანალიზით საუდის არაბეთი და არაბთა გაერთიანებული საამიროები იემენის კოფლიქტში განსხვავებულ მხარეს აღმოჩნდნენ და მათი ინტერესები ურთიერთსაწინააღმდეგო მიმართულებით განვითარდა. ამას ემატება ისიც, რომ საუდის არაბეთი და არაბთა გაერთიანებული საამიროები, როგორც არაბული იდენტობის სახელმწიფოები, ერთმანეთს რეგიონში ლიდერობაში ეცილებოდნენ. თუმცა, როგორც ავტორი აღნიშნავს, იმავე პერიოდში იზრდებოდა დამაბულობა ირანთან, რაც აღრმავებდა რეგიონული დაპირისპირების ხარისხს, ამიტომ არაბთა გაერთიანებულმა საამიროებმა დიპლომატიური მიდგომა არჩია და საუდის არაბეთთან დაიწყო ურთიერთობების ნორმალიზება. ასევე მალევე იქცა ყურის რეგიონის პირველ სახელმწიფოდ, რომელიც აბრაამის აკორდებს შეუერთდა და ისრაელთან თანამშრომლობა დაიწყო (Zeidan, 2026). ზეიდანის ეს ნააზრევი გვთავაზობს საინტერესო დისკურსს, თუ როგორ შეიძლება სახელმწიფოს სურვილმა იქცეს რეგიონში დომინანტ ძალად, გამოიწვიოს რეგიონული პრობლემები, დაიპირისპირების საფრთხე და აიძილოს სახელმწიფო ემეზოს ისეთი პარტნიორები, რომლებთანაც მანამ პოზიტიური ურთიერთობის გამოცდილება არ ჰქონია. ნაშრომი არ სცემს ბუნებრივად გაჩენილ კითხვას პასუხს, რომ არა არაბთა გაერთიანებული საამიროების მცდელობა, საკუთარი საგარეო პოლიტიკა უფრო „თავდაჯერებული“ გაეხადა და ამის გამო მოხდარი კონფლიქტი საუდის არაბეთთან და ირანისთვის გაზრდილი საფრთხე, მოხდებოდა ისრაელთან ურთიერთობების ნორმალიზება? ან რა ადგილი ეკავა საერთო არაბულ იდენტობას საუდის არაბეთისა და არაბთა გაერთიანებული

საამიროების დაპირისპირებაში? ამ კითხვების პასუხის მოძიება საკითხს გახდის უფრო ნათელს და გაგვააზრებინებს, რამდენად იყო დამოკიდებული აბრაამის აკორდების გაფორმება ემირატების საგარეო პოლიტიკის ცვლილებასთან და რამდენად დაიჩაგრა ჯერ კიდევ აკორდების გაფორმებადე არაბული იდენტობა.

Lilit Harutyunyan-ის წიგნში „The Abraham Accords and Normalization between Arab Countries and Israel: The Impact of the Gaza-Israeli War of 2023” მიმოხილულია აბრაამის აკორდების ბენეფიტები, ისრაელისა და სხვადასხვა არაბულ სახელმწიფოთა ურთიერთობების ნორმალიზების სპეციფიკა, 2023 წლის ღაზა-ისრაელის ომის გავლენა ამ ურთიერთობებზე.

არაბთა გაერთიანებული საამიროების ისრაელთან ურთიერთობების ნორმალიზების ლოგიკურობის ასახსნელად ლილიტ არუთიანი გვთავაზობს ორ ძირითად არგუმენტს. პირველ შემთხვევაში ის ფიქრობს, რომ ირანის ფაქტორმა ითამაშა მნიშვნელოვანი როლი „შეთანხმებების ხელმოწერისას ასევე მნიშვნელოვანი იყო სპარსეთის ყურის ქვეყნებსა და ისრაელს შორის თანამშრომლობის შესაძლებლობა რეგიონში ირანის მზარდი გავლენის წინააღმდეგ საბრძოლველად.“ (Harutyunyan, 2025, გვ.:111). ეს ცალსახად აჩვენებს, რომ ირანის ფაქტორი წარმოადგენდა საფრთხეს არა მხოლოდ არაბთა გაერთიანებული საამიროების, არამედ მთელი ყურის სახელმწიფოების მიმართ. ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ საფრთხე მიემართებოდა ისრაელისკენაც. სწორედ ამ საერთო მტრის ხატმა შეუწყო ხელი მანამ დაპირისპირებული ძალების დაახლოებას და საერთო მიზნისკენ - შეეკავებინათ ირანიდან მომდინარე საფრთხე - სწრაფვას. არუთიანი მეორე მიზეზად ასახელებს პრესტიჟის იერარქიის მნიშვნელობას; მისი აზრით, არაბთა გაერთიანებული საამიროებისა და ისრაელის გადაწყვეტილებას, გაეფორმებინათ აბრაამის აკორდები ნაკარნახევი იყო მათი სურვილიდან, საერთაშორისო ასპარეზზე ისინი წარმოჩენილიყვნენ ისეთ აქტორებად, რომლებიც არ ერიდებიან დიპლომატიური არხების გამოყენებას, იბრძვიან საერთო რეგიონული მშვიდობისთვის და მზად არიან მოლაპარაკებების გზით მიაღწიონ საკუთარ ინტერესებს (Harutyunyan, 2025, გვ.:111). ასევე საჭიროების შემთხვევაში, გაარჩიონ მტყუან-მართალი - რადგან პალესტინის საკითხისა და დასავლეთ სანაპიროს ანექსიის საკითხზე დიალოგმა ფორმატი შეიცვალა და აბრაამის აკორდების ფარგლებში გადაინაცვლა. ამან უფრო გაამარტივა მხარეების დიალოგი და აბრაამის აკორდების გაფორმებას გარკვეული პოლიტიკური ალიბი მისცა, რომ ეს თანამშრომლობა იქცევა კიდევ ერთ გზად, მოგვარდეს

პალესტინის ავტონომიის საკითხი. არუთინიანი გვთავაზობს პერსპექტივას, რომელიც მანამდე განხილულ ორ ავტორში არ შეგვხვედრია. ესაა „Middle East Corridor“ (ახლო აღმოსავლეთის კორიდორი), რომელიც ყურის სახელმწიფოებს უფრო ფართო რეგიონული კონტექსტის მოთამაშეებად აქცევს; პროექტისა, რომელიც მხარდაჭერილია ინდოეთისა და ამერიკის შეერთებული შტატების მხრიდან, რათა უკუაგდონ ჩინეთის ინტერესები ახლო აღმოსავლეთის რეგიონში. ეს პროექტი ქმნის ფორმალურს ალიანსს არაბთა გაერთიანებულ საამიროებს, საუდის არაბეთს, ისრაელს, აშშ-სა და ინდოეთს შორის, რათა შეაკავონ ჩინეთის მზარდი გავლენები. ავტორის აზრით, თანამშრომლობა ისრაელსა და ყურის სახელმწიფოებს შორის გაგრძელდება ეკონომიკურ, გეოპოლიტიკურ და უსაფრთხოების დონეზე. ის ასკვნის, რომ მიმდინარე ტენდენციით ისრაელისა და მისი არაბი პარტნიორების თანამშრომლობას არ ემუქრება საფრთხე, რადგან ყურის სახელმწიფოებს სჭირდებათ ისრაელის სახელმწიფოს თანამედროვე მაღალი ტექნოლოგიები (Harutynyan, 2025, გვ.:122-123). იმის მიუხედავად, რომ ავტორი ეხება პალესტინის საკითხს, მაინც არ არის გამორკვეული, როგორ მოხდა, რომ ჩამოთვლილმა მიზეზებმა და წინარე ფაქტორებმა აიძულეს არაბთა გაერთიანებული საამიროები შეემცირებინა მხარდაჭერა პალესტინელებისადმი და გადაედგა გადაწყვეტილება, რომელსაც არაბული სამყარო არ შეხვდებოდა პოზიტიურად. არაბული იდენტობის საკითხის გამოტოვება აქრობს კონტრარგუმენტების მოყვანის შესაძლებლობას თუ რატომ იყო აბრაამის აკორდების გაფორმება საკამათო საგანი. რადგან თუ არ არსებობს არაბული იდენტობის, არაბული სოლიდარობისა და პალესტინის საკითხის პრობლემა, მაშ რატომ არის სადაო ორი სახელმწიფოს ურთიერთობების დარეგულირება პრობლემური? ჩვენი კვლევა მიზნად ისახავს სწორედ ეს „საკამათობა“ წარმოაჩინოს, თუ რატომ გახდა აბრაამის აკორდები საინტერესო საერთაშორისო ურთიერთობების მეცნიერებისთვის.

Gerald M. Feierstein-სა და Yoel Guzansky-ის მიერ შექმნილ მოხსენებაში, რომელიც მათ ახლო აღმოსავლეთის ინსტიტუტისთვის (MEI) შეიმუშავეს, განხილულია თუ როგორი იყო აბრაამის აკორდების შესახებ ხედვა 2020 წლის პერსპექტივიდან. მკვევართა აზრით, არაბთა გაერთიანებული საამიროების გადაწყვეტილება, აბრაამის აკორდებს შეერთებოდა, ნაკარნახევი იყო იმ დიდი სურვილიდან, რომ ამერიკის შეერთებული შტატები გამხდარიყო მისთვის უფრო მჭიდრო სამხედრო მოკავშირე და მიიედო ისეთი მაღალტექნოლოგიური თავდასხმითი საშუალება, როგორიც იყო F-35

ტიპის საჰაერო გამანადგურებლები და MQ-9 საჰაერო დრონები (Feierstein, Guzansky, 2023, გვ.:2-3). ეს აჩვენებს, რომ არაბთა გაერთიანებულ საამიროებს ჰქონდა ვიწრო ეროვნული ინტერესიც, გაემდიერებინა საკუთარი თავდაცვითი შესაძლებლობები და ისრაელთან ნორმალიზების დათმობით, ამერიკის სახით უფრო სანდო პარტნიორი გაეხადა. მაშასადამე, ისრაელთან ურთიერთობების ნორმალიზება მათთვის არ ყოფილა პირდაპირი მიზანი, არამედ ეს პროცესი გამოყენებულ იქნა, როგორც საშუალება, გაემდიერებინათ თავდაცვა და უფრო მზად ყოფილიყვნენ რეგიონში არსებული მზარდი წინააღმდეგობისთვის, იქნებოდა ეს ირანი თუ ამ უკანასკნელის მიერ მხარდაჭერილი ტერორისტული ორგანიზაციები.

კვლევის ძირითადი ნაწილის სტრუქტურის მიმოხილვა:

აბრაამის აკორდები - ამ თავში მიმოხილულია აბრაამის აკორდების წინაპირობები, თუ რამ გამოიწვია მსგავსი კონცეფციის დაბადება და საბოლოო ჯამში განხორციელება. თავში განხილულია ის პროცესი თუ როგორ მიმდინარეობდა აკორდების შემუშავება, ვინ იყვნენ ჩართული მხარეები, ვის რა ინტერესი ჰქონდა და ზოგადად, რატომ მიიღო მოლაპარაკებებმა აკორდების სახე.

ისრაელი-არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობა „აბრაამის აკორდების“ გაფორმებამდე - ნაშრომის ეს საინტერესო თავი მიმოხილავს ისრაელის სახელმწიფოსა და არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობას, მანამ სანამ „აბრაამის აკორდები“ გაფორმდებოდა. ანალიზის ეს ნაწილი ცდილობს მკითხვეს დაანახოს ის სირთულეები, რაც ურთიერთობებში არსებობდა და ხელს უშლიდან მის გაღრმავებას და ასევე ის საერთო პოლიტიკური კვეტები, რამაც საჭირო და შემდგომში შესაძლებელი გახადა მოლაპარაკებების დაწყება და აბრაამის აკორდების გაფორმება. ამ თავში შევხებით ისეთ ტექნიკურ საკითხს, როგორებიცაა ისრაელისა და არაბთა გაერთიანებული საამიროების დიპლომატიური ურთიერთობები 2020 წლამდე, რა საგარეო პოლიტიკური სტრატეგიები არსებობდა ერთმანეთის მიმართ, როგორი იყო ხალხთა ურთიერთობა და კულტურული გაცვლა. ეს თავი გვაძლევს საშუალებას შევაფასოთ წინარე პროცესები, რაც ხელს უშლიდა ან უწყობდა ურთიერთობებსა და მოლაპარაკებებს.

ისრაელისა და არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობები აბრაამის აკორდების შემდეგ - ეს თავი ეთმობა ისრაელისა და არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობებს

აბრაამის აკორდების გაფორმების შემდეგ. ნაშრომის ეს ნაწილი განიხილავს იმ ცვლილებებს დიპლომატიურ, პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და კულტურულ ურთიერთობებში, რაც მოიტანა აკორდების ამოქმედებამ. ცხადია, არის მცდელობა გამოკვლევულ იქნას ის ასპექტები ურთიერთობების, რომლებიც არ გამოსწორდა ან გაუარესდა. ეს მოგვცემს საშუალებას აბრაამის აკორდები შევაფასოთ სიღრმისეულად და მრავალმხრივ, დავინახოთ ის ნაკლოვანებები, რომელთა დაფარვა ვერ მოხერხდა. გაპარული ხარვეზები მოგვცემს შესაძლებლობას, შევაფასოთ თავად აკორდები, მოლაპარაკებების ხარისხი, ჩართული მხარეების როლი და პერსპექტივები.

აშშ - მედიატორი, მხარე, პარტნიორი - ამ თავში განხილულია ამერიკის შეერთებული შტატების როლი აბრაამის აკორდების გაფორმებაში. მოკლედ მიმოხილულია აშშ-ისრაელისა და აშშ-არაბთა გაერთიანებული საამიროების აკორდებამდელი პოლიტიკული ურთიერთობები. ანალიზი ეთმობა არა მხოლოდ აშშ-ის მოქმედებების განხილვას, არამედ შეფასებას თუ რა მანდატით მოქმედებდა ის და რა კონკრეტული ინტერესები ამომრავებდა - იყო მედიატორი, რომელიც ორი დაპირისპირებული მხარის მოგვარებას ცდილობდა რეგიონული ურთიერთობების შესანარჩუნებლად? იყო აშშ მესამე მხარე, რომელიც შეგვიძლია თანაფარდ მომლაპარაკებლად ჩავთვალოთ, რომელსაც მისი დამოუკიდებელი და განსხვავებული ინტერესები ჰქონდა რეგიონში თუ ცალკეულად ისრაელსა და ემირატებში? თუ მოქმედება აშშ-ის ადმინისტრაცია, როგორც ისრაელის პარტნიორი, რომელსაც სურდა ისრაელის არაბულ სახელმწიფოსთან დაპარტნიორებით, შეელახა არაბული ერთობა? ეს თავი მოგვცემს შესაძლებლობას, დავინახოთ აშშ-ის როლი, მიღებული ბენეფიტები და ძირეული არგუმენტები ადმინისტრაციისა თუ რატომ ერთვებოდა პროცესში.

საზოგადოებრივი აზრი - ქვეთავი ეხმიანება ისრაელსა და არაბთა გაერთიანებულ საამიროებში საზოგადოებრივ აზრს აბრაამის აკორდების ხელმოწერის აკვარგიანობაზე. ქვეთავის ანალიზი ცდილობს შეისწავლოს სხვადასხვა კვლევები თუ რატომ უჭერდნენ ან ეწინააღმდეგებოდნენ ისრაელისა და საამიროების მოქალაქეები, არასამთავრობო სექტორი, მედიები თუ სხვა ჯგუფები ურთიერთობების დარეგულირებას და აკორდების გაფორმებას. ანალიზი იძლევა საშუალებას დავინახოთ თუ იყო მხარდაჭერილი ისრაელისა და ემირატების გადაწყვეტილება მათი მოქალაქეების მხრიდან. ნაშრომში ჩვენ დავინახავთ, რომ მიუხედავად განხილული სახელმწიფოების ავოკრატიული მიდრეკილებებისა და ემირატების სრული

დიქტატურისა, ისინი მაინც დიდ ყურადღებას უთმობენ საზოგადოებრივ აზრს, ზოგადად იმიჯს და ითვალისწინებენ გადაწყვეტილებების მიღების დროს. ასევე შევძლებთ დავინახოთ თუ შეიცვალა საზოგადოების დამოკიდებულება უკვე აკორდების გაფორმების შემდეგ.

არაბული იდენტობა და მისი გავლენა არაბული სახელმწიფოების გადაწყვეტილების მიღების პროცესზე - ამ თავში განხილულია თუ რა გავლენას ახდენს არაბული იდენტობა არაბული სახელმწიფოების გადაწყვეტილების მიღების პროცესზე და არსებობს თუ არა არაბული სოლიდარობა, როგორც საგარეო პოლიტიკის გატარების წინაპირობა და რა ხარისხით იმუშავა მან არაბთა გაერთიანებული საამიროების გადაწყვეტილებაზე, შეეცვალა საგარეო პოლიტიკური ქცევა ისრაელთან მიმართებით. ეს ქვეთავი მკითხველს დაეხმარება, დაანახოს მათ თუ რა გავლენა შეიძლება იქონიოს ეროვნულმა და ეთნიკურმა მიკუთვნებულობამ პოლიტიკაზე და რა ხარისხში. საინტერესოა ებრაული სახელმწიფოს გადაწყვეტილებაც, თუ რატომ გადაწყვიტა რელიგიური, ეროვნული, ეთნიკური და რასობრივი განსხვავებების მიუხედავად, არსებული მრავალათწლოვანი კონფლიქტის მიუხედავად, დაერეგულირებინა ურთიერთობები არაბულ ემირატებთან.

ეროვნული უსაფრთხოება - ირანი, როგორც საერთო საფრთხე - ამ ქვეთავში განხილულია ირანი, როგორც ისრაელისა და არაბთა გაერთიანებული საამიროების საერთო საფრთხე, რასაც შესაძლოა ეთამაშა კატალიზატორის როლი ამ ორი უკანასკნელის ურთიერთობების დაბალანსებაში. ეროვნული უსაფრთხოება განხილულია, როგორც ერთ-ერთ პოსტულატი გადაწყვეტილებების მიღებასა და საგარეო პოლიტიკის წარმოებაში. ამ თავშიც ცდილობს ნაშრომი დაამტკიცოს საკუთარი დაშვება, რომ ეროვნული ინტერესები აღემატება იდენტობის როლს გადაწყვეტილებების მიღებაში. თავი განიხილავს ირანის საგარეო პოლიტიკას ისრაელისა და არაბთა გაერთიანებული ემირატების. ამავდროულად ნაშრომი აანალიზებს იმ ცვლილებას, რაც საფრთხის აღქმაში მოიტანა აბრაამის აკორდებმა, ანუ რამდენად მზარდი იყო საფრთხე აკორდებამდელ პერიოდში და რა შეცვალა მათმა გაფორმებამ.

თეორიული ანალიზი - თეორიული ანალიზით სრულდება საბაკალავრო ნაშრომის ძირითადი ნაწილი. ამ თავში არაბთა გაერთიანებული საამიროების გადაწყვეტილება, ურთიერთობების ნორმალიზება მოეხდინა ისრაელთან, გაანალიზებულია საერთაშორისო ურთიერთობების რეალიზმის პრიზმაში. მიმოვიხილავთ თუ როგორ უყურებს რეალიზმის სკოლა

ურთიერთობათა ნორმალიზების პროცესს, როგორ აფასებს რეგიონული და ეროვნული უსაფრთხოების როლს და რა ადგილი უკავია ამ პროცესში იდენტობას.

თავი 1 - აბრაამის აკორდები

აბრაამის აკორდების გაფორმების ისტორიასა და მის ძირითად მიზნებზე უკვე შესავალსშივე გვექონდა საუბარი. ამ თავში განხილულია აბრაამის აკორდები, როგორც პოლიტიკური ინსტრუმენტი, რომელიც იმთავითვე წარმოადგენდა განაცხადს არაბთა გაერთიანებული საამიროების საგარეო პოლიტიკის შესახებ. ამავე თავშია მიმოხილული აკორდების გეოპოლიტიკური სტატუსი.

1.1 - აბრაამის აკორდები არაბთა გაერთიანებული საამიროების ხელმძღვანელობისთვის

აბრაამის აკორდების ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან ასპექტს წარმოადგენს, ის რომ არაბთა გაერთიანებულმა საამიროებმა მიიღო გადაწყვეტილება, ისრაელი-პალესტინის საკითხის გადაწყვეტამდე დაერეგულირებინა ურთიერთობების ისრაელთან, ცხადია იმ დათქმით, რომ ეს პრობლემა ამ გადაწყვეტილებით მეტად მიახლოვდებოდა გადაჭრასთან. მეორე ასპექტი, რაც აკორდების მნიშვნელობას არაბული სამყაროსთვის ზრდის, გახლავთ რეზოლუცია „სამი არა“, რომელიც არაბულმა ლიგამ მიიღო 1967 წელს. „სამი არა“ მოიცავდა შემდეგ დათქმებს - არა მშვიდობას ისრაელთან; ისრაელის არადიარება; არა ისრაელთან მოლაპარაკებებს (Singer, 2020). გამოდის, რომ არაბთა გაერთიანებულმა საამიროებმა და სხვა ხელშემკვრელმა სახელმწიფოებმა (ბაჰრეინი, სუდანი) დაარღვიეს პრინციპი „სამი არა“, თანად არ მიჰყვნენ არაბული ლიგის გადაწყვეტილებას, რომელსაც ერთ დროს მხარს უჭრდნენ. გამოდის, რომ ნორმალიზაციის პროცესის მონიმუმ სამი წინაღობა - პალესტინის ავტონომიის საკითხი, რეზოლუცია „სამი არა“ და არაბული ლიგის გადაწყვეტილებები და პირვანდელი პოზიცია - გადაილახა და პოლიტიკურმა ხელმძღვანელობებმა ისრაელთან ურთიერთობების ნორმალიზება მეტად მნიშვნელოვნად მიიჩნიეს.

1.2 - აბრაამის აკორდების იდეოლოგიური გაგება

აბრაამის აკორდების გაფორმება წარმოადგენს საბჭოთა კავშირის იმპერიისა და იდეოლოგიის ნგრევის პროცესს. საბჭოთა კავშირის კომუნისტური ნააზრევი, რომელიც კაპიტალისტურ იმპერიალისტ დასავლეთსა და სოციალისტურ ბანაკს შორის კონკურენციას ეყრდნობოდა, არაბულ სამყაროს მიიჩნევდა კოლონიალიზმის მსხვერპლად და საჭირო პროპაგანდასაც აწარმოებდა კიდეც. საბჭოთა კავშირის ქმედებებს უკავშირდება „ზიონიზმის“ წარმოჩენა იმპერიალისტურ იდეოლოგიად, რომელიც ჩაგრული ერების უფრო მეტად რეპრესირებისთვის იყო შექმნილი. საბჭოთა კავშირის საცეცხები არაბულ სამყაროს ყველაზე მეტად შეეხო იმ მხრივ, რომ ყველა არაბული სამყაროსთვის პალესტინის პრობლემა „ეროვნულ“ საკითხად იქცა. მაშასადამე, პალესტინის ავტონომიის საკითხი რიგი არაბული სახელმწიფოებისთვის წარმოადგენდა არა საგარეო, რეგიონულ პრობლემას, არამედ კონფლიქტს, რომელიც შიდა სისტემის ნაწილად იყო აღქმული. ცხადია, არაბული სამყაროს ისრაელთან გადამტერება მთლიანად საბჭოთა კავშირის შემოქმედება არ იყო, თუმცა, ეს კონფლიქტი აქტიურად გამოიყენებოდა დასავლეთთან დაპირისპირების კონტექსტში. საბჭოთა კავშირის ნგრევის შემდეგ, როდესაც ამერიკის შეერთებული შტატების გავლენები ყურის სახელმწიფოებზე გაიზარდა და საერთაშორისო ვაჭრობა მეტად მარტივი გახდა, შემცირდა დასავლეთთან პოსტკოლონიალისტური კონფლიქტის სურვილი და ეს ისრაელთან მათ ურთიერთობებზეც აისახა. აბრაამის აკორდების გაფორმება და არაბული სამყაროს ისრაელთან ურთიერთობების ნორმალიზება არის სტრატეგიული კონფიგურაციის დასარული, რომელშიაც პალესტინის საკითხი აღარ არის მთავარი მამოძრავებელი ძალა დიპლომატიაში; ამ ცვლილებამ ერთი მხრივ, ახალი რეგიონული წესრიგი მოიტანა და მეორე მხრივ, ორმხრივი თუ მრავალმხრივი ურთიერთობებიც მოქნილი გახდა (Trigano, 2021)

თავი 2 - ისრაელი-არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობა „აბრაამის აკორდების“ გაფორმებამდე

1971 წელს, არაბთა გაერთიანებულმა საამიროებმა გაერთიანებული სამეფოსგან დამოუკიდებლობა მოიპოვა და საკუთარი არაბული სახელმწიფოს შენება დაიწყო (Zaga, 2018). არაბთა გაერთიანებული საამიროების სახელმწიფოებრიობა ისრაელის სახელმწიფოს დაფუძნების

შემდეგ იღებს სათავეს. ამ გაგებით ორივე სახელმწიფო ახალგაზრდაა და თითქმის ერთოვლად მოუწიათ დამოუკიდებლობის შემდგომი დაბრკოლებების გადალახვა. იქნებოდა ეს ეკონომიკური მოდელის შექმნა, თავდაცვისა და უსაფრთხოების სფეროს გაძლიერება, საერთაშორისო ვაჭრობაში ჩაბმა, კონკურენცია თუ თანამშრომლობა უკვე დამკვიდრებულ სახელმწიფოებთან. ამ ისტორიული ფაქტის გამო არაბთა გაერთიანებული საამიროები ვერ ჩაება ისრაელის წინააღმდეგ მანამდე განხორციელებულ სამხედრო კამპანიებში და არც შემდეგ განუხორციელებია აგრესია. ემირატების საგარეო პოლიტიკური დამოკიდებულება ჩამოყალიბდა მაშინდელი არაბული სამყაროს ზეგავლენით, იმ დაშვებით, რომ ისრაელთან მტრობა რეგიონის ძალთა წონასწორობისთვის იყო აუცილებელი (Zaga, 2018).

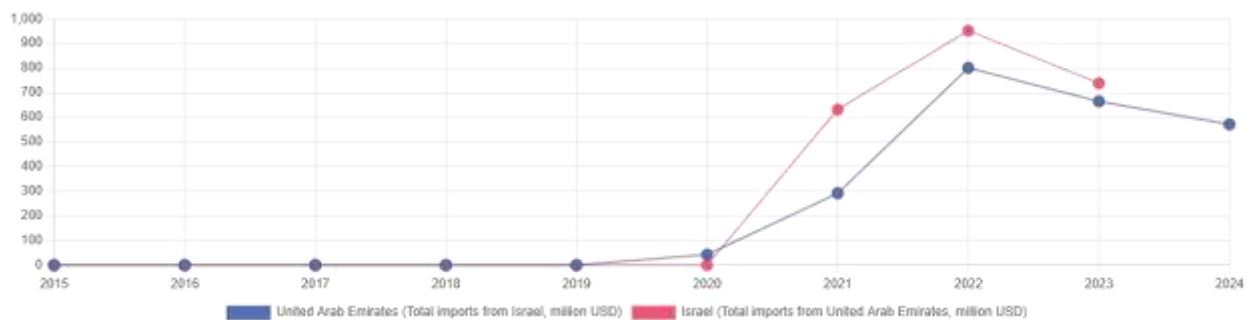
ორი სახელმწიფოს პოლიტიკური გეოგრაფია და ეთნიკური შემადგენლობა მათი ურთიერთობების სპეციფიკაზე აისახება - ისრაელი და არაბთა გაერთიანებული საამიროების ერთმანეთს არ ესაზღვრებიან, მანძილითაც არ არიან ახლოს და ტერიტორიული კონფლიქტის, სასაზღვრო დავისა თუ სხვა სახის პირდაპირი ინტერვენციების რისკი დაბალია და ადრინდელი გადმოსახედიდან, არ არსებობდა უახლოეს მომავალში მათი შეიარაღებული კონფლიქტის შანსი. ამავდროულად, არაბთა გაერთიანებული საამიროების მოსახლეობა სუნიტი არაბია, ხოლო ისრაელშიც ვხვდებით სუნიტი არაბების უმცირესობას (Zaga, 2018). ეს ფაქტორი ურთიერთობის ნორმალიზების საპირწონედ მუშაობდა, რადგან არაბული იდენტობა, რომელიც მუდამ შემდუღაბებელ ფუნქციას ასრულებდა, შეიძლება ეიძულებინა ემირატების ხელმძღვანელობა, მიეღოთ ისეთი გადაწყვეტილებები ისრაელთან მიმართებით, რომლებშიც გათვალისწინებული იქნებოდა ადგილობრივი არაბული უმცირესობის ინტერესები.

2.1 - სავაჭრო ურთიერთობები

ორმხრივი სავაჭრო ურთიერთობები სახელმწიფოებს შორის თანამშრომლობის ერთ-ერთი მთავარი მაჩვენებელია. არ არის ძნელი გამოსაცნობი, რომ მტრული სახელმწიფოები რესურსებს ერთმანეთის წინააღმდეგ იყენებენ და მათი ერთმანეთთან გაზიარება ნაკლებადაა რეალისტური. თუმცა, პარტნიორები ერთმანეთთან ვაჭრობენ, აქვთ იმპორტ-ექსპორტი და რესურსების გაზიარებით ომრხრივ სარგებელს იღებენ, ივითარებენ ეკონომიკურ მდგენელს და ზოგადად, ეკონომიკურად ურთიერთდამოკიდებული სახელმწიფოები ერთმანეთში ნაკლებად ებმებიან

კონფლიქტში, რადგან ეს ორივე მხარისთვის დამაზიანებელია (Keohane, 1977, გვ.:19-21). აქედან გამომდინარე, საჭიროდ მივიჩნიეთ სტატისტიკური მონაცემების თვისობრივი დამუშავება და მოვიძიეთ ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის 2015-2020 წლების მონაცემები, (აბრაამის აკორდების გაფორმებამდე) რომელიც ასახავს ისრაელსა და არაბთა გაერთიანებულ საამიროებს შორის ვაჭრობას. ეს იმ მტკიცებით, რომ სავაჭრო ურთიერთობები მეტწილად იმ სახელმწიფოებისთვისაა დამახასიათებელი, რომლებსაც ერთმანეთთან მინიმუმ ფორმალური თაანრსებობის დონის ურთიერთობა აქვს და არა მტრული. სტატისტიკამ ნამდვილად აჩვენა, რომ ამ შემთხვევაში პირდაპირი კორელაციაა ურთიერთობების ნორმალიზებასა და ვაჭრობის ზრდას შორის. სტატიის შემდგომ თავში მიმოხილულია 2020-2025 წლების სტატისტიკა, თუ რა გავლენა იქონია არაბთა გაერთიანებული საამიროების საგარეო პოლიტიკური კურსის ცვლილება ვაჭრობაზე. მანამ კი დავაკვირდეთ, რა დონის სავაჭრო ურთიერთობები არსებობდა აბრაამის აკორდებამდელ წესრიგში.

World Trade Organization (WTO, 2023), ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის მონაცემებით, ისრაელის სახელმწიფოსა და არაბთა გაერთიანებულ საამიროებს შორის 2015-2020 წლებში არსებული მთლიანი ორმხრივი იმპორტი 0\$ იყო, მაშასადამე აბრაამის აკორდების გაფორმებამდე არ არსებობდა სავაჭრო ურთიერთობები ორ სახელმწიფოს შორის.

(WTO, Total imports Total bilateral imports by year, All products (in million USD))

როგორც ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის მონაცემებშია ასახული არაბთა გაერთიანებული საამიროებისა და ისრაელის სავაჭრო ურთიერთობა ფაქტობრივად არ არსებობდა. ორ სახელმწიფოს არ ჰქონია სავაჭრო-ეკონომიკური კვეთა ერთმანეთთან. როგორც 2021 წლიდან ვხედავთ, აბრაამის აკორდებმა შედეგი მალევე მოიტანა და ვაჭრობა მალევე გასცდა ნახევარ მილიარდ დოლარს. ჩვენ მომდევნო თავში ღრმად გავანალიზებთ აბრაამის აკორდების შედეგებს ვაჭრობაზე,

უსაფრთხოებასა და სხვა სექტორებზე. თუმცა, ამ ნაწილობრივი მონაცემებით აშკარად ჩანს, რომ ნულოვანი ვაჭრობა არ მიუთითებს იმაზე, რომ ორ სახელმწიფოს არ სჭირდებოდა ერთმანეთთან სავაჭრო ურთიერთობები არამედ, ეს მანამდე არსებული პალესტინური პრობლემისგან გამოწვეული შეფერხება იყო და არა გადაწყვეტილება სახელმწიფოთა მიერ, რომ მათი სავაჭრო ურთიერთობები არ იქნებოდა სასარგებლო. ამას ადასტურებს ხელმოწერიდან სტატისტიკის ექსტრემალური ცვლილება და ვაჭრობის სწრაფი განვითარება.

აბრაამის აკორდების გაფორმებამდე ისრაელის სახელმწიფოს ვაჭრობის მაჩვენებელი არაბულ სამყაროსთან, არაბთა გაერთიანებული საამიროების ჩათვლით, წლიურად ერთ მილიარდ დოლარს აღწევდა (Bauer, 2022). ისრაელისა და უმდიდრესი არაბული სამყაროს, მათ შორის ყურის სახელმწიფოების, სავაჭრო ინტერესები შეფასდეს ერთ მილიარდ დოლარად ძალიან ძნელია. ამას ადასტურებს, აკორდების შემდგომ ვაჭრობის სტატისტიკის ზრდა და ამავდროულად, მოცემულობა, რაც უკვე რამდენჯერმე ვახსენეთ, რომ ისრაელის ტექნოლოგიური მიღწევები არაბული სამყაროსთვის მიზმიდველია. ეს ფაქტი კი ვაჭრობის უდიდეს პოტენციალს ქმნის.

2.2 - თანამშრომლობა თავდაცვის სფეროში

ურთიერთობის სხვა ასპექტებს, რაც შეეხება, აბრაამის აკორდების გაფორმებამდე ისრაელი და არაბთა გაერთიანებული საამიროები თანამშრომლობდნენ მრავალხრივ სამხედრო წვრთნებში, არაბთა გაერთიანებული საამიროებისა და ისრაელის საჰაერო ძალების პილოტებმა 2016 წელს აშშ-ში მონაწილეობა მიღეს საერთო წვრთნებში „წითელი ჯვარი“, ასევე მსგავსი თანამშრომლობა შედგა 2017 წელს საბერძნეთში „ინიოს“ წვრთნებისას (All-Eshaq, 2025). საერთო წვრთნებში მონაწილეობა დამახასიათებელია მოკავშირე სახელმწიფოებისათვის და არა მოწინააღმდეგეთათვის. ცხადია, საერთო წვრთნები ეხმარება სამხედრო თავდაცვითი სტრატეგიების გაზიარებას, ასევე აჩვენებს საერთო მოწინააღმდეგეს, რომ პარტნიორები ერთად არიან და მზად არიან, ძალის დემონსტრირება ერთიანად მოახდინონ.

როგორც სტატისტიკური მონაცემები და ლიტერატურა აჩვენებს, არაბთა გაერთიანებული საამიროები და ისრაელი ერთმანეთთან პირდაპირ დაპირისპირებაში არასოდეს შესულან და არ ჰქონიათ სამხედრო კოფლიქტის გამოცდილება. ამის მიუხედავად, რეგიონში ძალთა წონასწორობიდან და ერთიანი არაბული პოზიციის პატივისცემიდან გამომდინარე, საამიროები

მაინც მტრულად იყო განწყობილი ისრაელის მიმართ. ამის გამო მათ შორის 2021 წლამდე არ არსებობდა სავაჭრო ურთიერთობები და უსაფრთხოების სფეროში კოოპერაცია მიზერული იყო, საერთო სახმედრო წვრტნებით შემოიფარგლებოდა. თუმცა, ეს მაინც ატარებდა პოლიტიკური განაცხადის დატვირთვას, რომ ურთიერთობების ნორმალიზება ახლოს იყო და რომ მტრები ერთად არ გადიან წვრტნებს. ამ შეზღუდული ურთიერთობების მიუხედავად, როგორც გამოიკვეთა ისრაელი და საამიროები ინარჩუნებდნენ არაოფიციალურ კავშირებს და ცდილობდნენ თანამშრომლობას. საბოლოოდ, პალესტინი საკითხის მნიშვნელობის კლებამ თანამედროვე მსოფლიო წესრიგში ეს პროცესები დააჩქარა და მიგვიყვანა აბრაამის აკორდების გაფორმებად. ის თუ როგორ შეიცვალა არაბთა გაერთიანებული საამიროებისა და ისრაელის ურთიერთობები აბრაამის აკორდების გაფორმების შემდეგ განხილულია მომდევნო თავში.

თავი 3 - ისრაელისა და არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობები აბრაამის აკორდების შემდეგ

წინა თავში მოხმობილმა სტატისტიკურმა მონაცემებმა ცხადჰყო, რომ ისრაელისა და არაბთა გაერთიანებული საამიროების ოფიციალური ორმხრივი საიმპორტო ურთიერთობები (ვაჭრობა) არ არსებობდა და უტოლდებოდა კიდეც 0 ამერიკულ დოლარს (WTO, 2023). ეს ნათელი მაგალითია, თუ როგორი შეზღუდული ეკონომიკური ურთიერთობები აქვთ ერთმანეთთან ნომილარად თუ პირდაპირ დაპირისპირებულ სახელმწიფოებს.

3.1 - სავაჭრო ურთიერთობები

აბრაამის აკორდების გაფორმების შემდეგ სურათი სრულებით იცვლება - ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციისვე მონაცემებით, არაბთა გაერთიანებული საამიროების იმპორტმა ისრაელიდან 2020 წელსვე შეადგინა 42 მილიონი ამერიკული დოლარი. მას მალევე მიჰყვა ისრაელი 2021 წელს 632 მილიონი ამერიკული დოლარით. სტატისტიკა 2024 წლის ჩათვლით შემდეგნაირად გამოიყურება: 2021 (ემირატები) – 291 მილიონი; 2022 (ისრაელი) – 952 მილიონი; 2022(ემირატები) – 800 მილიონი; 2023 (ისრაელი) – 740 მილიონი; 2023(ემირატები) – 665 მილიონი; 2024 (ემირატები) – 571 მილიონი (WTO, 2023). რადგან წყარო 2023 წლით თარიღდება, შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ 2024 წლის ნაწოლობრივი მონაცემი წარმოადგენს პროგნოზს. როგორც ვაჭრობის მაჩვენებლები აჩვენებს, ისრაელი და არაბთა გაერთიანებული საამიროები აქტიურად ჩაებნენ სავაჭრო

ურთიერთობები. მათმა ჯამურმა ბრუნვამ მალევე მიაღწია ერთ მილიარდ ამერიკულ დოლარს. ეს ერთი მხრივ, გვაძლევს საშუალებას გავაანალიზოთ, რომ კონფლიქტის დასასრული და ერებს შორის მშვიდობიანი თანამშრომლობა ხელს უწყობს სტაბილიზაციისა და ეკონომიკური ზრდის შესაძლებლობას. ნებაყოფლობითი სავაჭრო ურთიერთობები მიმდინარეობს მაშინ, როდესაც ამით ჩართული მხარეები იღებენ სარგებელს, აქედან გამომდინარე აბრაამის აკორდების გაფორმებისთანავე დაწყებული სავაჭრო ურთიერთობები მიუთითებს, რომ ამით ორივე სახელმწიფო სარგებელს იღებს. საინტერესო დაკვირვების საშუალებას იძლევა ის ფაქტიც, რომ არაბთა გაერთიანებულმა საამიროებმა 2020 წელსვე დაიწყო იმპორტი ისრაელიდან, როდესაც ისრაელმა ეს ნაბიჯი გადადგა 2021 წელს. ეს აჩვენებდა საამიროების ხელმძღვანელობის მზაობასა და სურვილს, რომ ურთიერთობების გადატვირთვა რეალური იყო და ამისთვის პირველი ოფიციალური ნაბიჯის გადადგმასაც არ მორიდებია.

აბრაამის აკორდების გაფორმებიდან 2026 წლის მარტის ჩათვლით ორმხრივი სავაჭრო ბრუნვა ასცდა 14 მილიარდ ამერიკულ დოლარს. ურთიერთობის ნორმალიზება გამოიხატა საჰაერო ტრანპორტირების სტატისტიკაშიც: ყოველკვირეულად სრულდება, დაახლოებით, 120 ფრენა, ხოლო მგზავრთბრუნვამ 2025 წელს მიაღწია 1.53 მილიონ ადამიანს, რაც 2024 წლის მონაცემებზე 71%-ით მეტია (UAE Ministry of Foreign Affairs, 2026). ფრენების რადენობისა და მგზავრთა ნაკადის ზრდა აჩვენებს, რომ ორ სახელმწიფოს შორის იზრდება ტურიზმის დონე, რაც ერთი მხრივ, ეკონომიკური ზრდის საფუძველია, ასევე იძლევა კულტურული გაცვლის საშუალებას, როდესაც ისრაელელ და არაბ მოსახლეობას ექნება შესაძლებლობა person-to-person ურთიერთობები ჰქონდეთ. ეს სახალხო დიპლომატიის ნაწილადაც შეიძლება იქცეს და ხელი შეუწყოს ურთიერთობების კიდევ უფრო მეტად ნორმალიზებას.

აბრაამის აკორდების ნაყოფია (CEPA) “არაბთა გაერთიანებული საამიროებისა და ისრაელის ყოვლისმომცველი ეკონომიკური პარტნიორობის შეთანხმება”, რომელიც ორივე ჩართულ მხარეს სთავაზობს კონკურენტულ და მომგებიან პირობებს. ის ძალაში შევიდა 2023 წლის პირველ აპრილს. ხელშეკრულება საშუალებას აძლევს ისრაელისა და საამიროების ბიზნესებს მიიღონ უპირატესობები ერთმანეთთან ვაჭრობის დროს. CEPA იძლევა საშუალებას ისრაელთან ვაჭრობა წარიმართოს ღია და არადისკრიმინაციული პრინციპით (UAE, Ministry of Economy and Tourism). შეიძლება ეს უკანასკნელი ფრაგმენტი მოგეჩვენოთ არაბთა გაერთიანებული საამიროებისათვის

ვალდებულებად და ეს შეიძლება იურიდიულად და ტექნიკურად ასეცაა. თუმცა, ეს არის არის საინტერესო. ჩვენი კვლევისთვის მნიშვნელოვანია, რომ ზოგადად, ემირატები დათანხმა ასეთ ჩანაწერს და დაადასტურა, რომ მზად არის ისრაელთან ღია და არადისკრიმინაციული სავაჭრო ურთიერთობების ჰქონდეს. ეს ნამდვილად არის საგარეო პოლიტიკის ნაწილი და ეს ჩანაწერი ერთი პატარა გამოვლინებაა თუ როგორ შეიცვალა საგარეო პოლიტიკური მიდგომები ისრაელთან, რომელიც მანამ შეიძლება ხისტი ყოფილიყო. ნულოვანი ვაჭრობიდან მსგავსი მაღალი დონის ეკონომიკური ურთიერთობების ხელშეკრულების გაფორმება ნათლად აჩვენებს, რომ აბრაამის აკორდები მუშაობს და ის ჩართულ სახელმწიფოებს აიძულებს, ერთი მხრივ, წავიდნენ დათმობებზე (ცხადია, ბენეფიტების მიღების ხარჯზე) და მეორე მხრივ, ხელს უწყობს, ურთიერთობების ნორმალიზებას და საგარეო პოლიტიკის ლავირების შესაძლებლობის ზრდას.

3.2 - პირველი დიპლომატიური ნაბიჯები

ცხადია, ეკონომიკური ზრდა ყველა სახელმწიფო ინტერესში შედის. თუმცა, არსებობს სახელმწიფოთა ურთიერთობების განსხვავებული შედარებით ადრეული ეტაპები, რომელთა გავლა აუცილებელია, რათა პირველი - გაჩნდეს სახელმწიფოთა შორის ნდობა და მეორე - ნებისმიერი შემდგომი დონის ურთიერთობა დამყარებული იყოს მყარ საწყისზე. ამის მაგალითია 2021 წლის 29 ივნისს ისრაელის სახელმწიფოს საელჩოს გახსნა აბუ დაბიში. თვეების შემდეგ კი ისრაელის საგარეო საქმეთა მინისტრი ეწვია არაბთა გაერთიანებული საამიროების დედაქალაქს, რასაც თან ახლდა დიპლომატიური წარმომადგენლობის ინაუგურაცია და მინისტრის განცხადება „We’re here to stay“ („ჩვენ აქ ვრჩებით“) . საინტერესოა, რომ ისრაელის საგარეო უწყების ხელმძღვანელის ვიზიტი აბუ-დაბიში გალხდათ პირველი ოფიციალური ვიზიტი ისრაელის მთავრობის წევრის მიერ ყურის სახელმწიფოში აბრაამის აკორდების გაფორმების შემდეგ (Barrington, 2021). Yair Lapid (ისრაელის საგარეო საქმეთა მინისტრი) ეს განცხადება იყო დასტური, რომ რიტორიკულად ისრაელის პოლიტიკურ ხელმძღვანელობას გადაწყვეტილი ჰქონდა, მართლაც ეცა პატივი აკორდების პრინციპებისთვის. ხოლო საელჩოს გახსნის გადაწყვეტილება წარმოდგენდა არა ცალკეულ პოლიტიკურ გადაწყვეტილებას, არამედ მყარ პოზიციას, რომ ეს არა დროებითი მშვიდობის მექანიზმი, არამედ გრძელვადიანი და მომგებიანი თანამშრომლობის საწყისი ეტაპი იყო. აღსანიშნავია, რომ აბუ დაბიში ისრაელის საელჩოს ოფიციალურ გვერდზე წერია: „2020 წლის სექტემბერში აბრაამის შეთანხმებების ხელმოწერის შემდეგ, ისრაელის საელჩომ არაბთა

გაერთიანებულ საემიროებში 2021 წლის 29 ივნისს, აბუ დაბიში, გახსნა კარები“ (Embassy of Israel The United Arab Emirates, 2025). ეს ადასტურებს, რომ დიპლომატიური წარმომადგენლობის გახსნა იყო პირდაპირ ურთიერთკავშირში აბრაამის აკორდებთან. ცხადია, აბრაამის აკორდებია გაფორმებას მხოლოდ ისრაელზე არ უმოქმედია; 2021 წლის 14 ივლისს არაბთა გაერთიანებული საამიროების დიპლომატიური მუდმივი წარმომადგენლობის საელჩო გაიხსნა ისრაელში, რითად დაედო საფუძველი ისეთი დონის დიპლომატიურ ურთიერთობებს, როდესაც ორივე ქვეყანას ჰყავდა რეზიდენტი ელჩი. აღსანიშნავია, რომ საამიროების საელჩოს ოფიციალურ გვერდზეც ნახსენებია აბრაამის აკორდები, როგორც ორმხრივი ურთიერთობების განვითარებაში უდიდესი როლის მქონე (The United Arab Emirates Ministry of Foreign Affairs). როგორც ჩანს, ორივე სახელმწიფოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს ფორმალური ურთიერთობებიც ერთი სტანდარტისაა, რადგან ისინი აბრაამის აკორდების მნიშვნელობას ტექნიკური თანამშრომლობის დონეზეც კი გამოხატავენ.

3.3 - თანამშრომლობა თავდაცვის სფეროში

ისრაელისა და არაბთა გაერთიანებული საამიროების ნორმალიზება ხმოლოდ ეკონომიკური და დიპლომატიური სპექტებით არ შემოიფარგლება. არამედ ამან თავდაცვის სფეროც მოიცვა. 2021 წლის ნოემბერში აშშ-ის ორგანიზებით წითელი ზღვის აკვატორიაში გაიმართა მრავალმხრივი საზღვაო სამხედრო წვრთნები, რომელშიც ისრაელი და ემირატები მონაწილეობდნენ. აღსანიშნავია, რომ ეს გახლდათ პირველი საჯაროდ ცნობილი სამხედრო წვრთნები აბრაამის აკორდების ხელმოწერის შემდეგ (Dent, 2025). სამხედრო წვრთნები რამდენიმე მიზანს ემსახურება: ერთი მხრივ, გაიგო, რა შესაძლებლობები აქვთ შენს პარტნიორებს და ხარისხიანად მოახერხო მათი თავდაცვის სისტემებში სტრუქტურირაცია, რაცა საჭიროების შემთხვევაში თანამშრომლობა გამარტივდეს. მეორე მხრივ, ეს არის დიპლომატიური ირადი დაანახო შენს პოტენციურ მტერს შენი და შენი პარტნიორების სამხედრო-თავდაცვითი პოტენციალი - ან გამოიწვიო ის ან შეიაშინო ან ამ პროცესით ძალის ბალანსს შეუწყო ხელი. როგორც ჩვენი ნაშრომის ჰიპოთეზაშია ნახსენებია, არაბთა გაერთიანებული საამიროების ნორმალიზება ისრაელთან გამოწვეულია უსაფრთხოების პრობლემით. მაშასადამე, შეგვიძლიათ დავასკვნათ, რომ ამ სამხედრო წვრთნების მიზანი იყო საფრთხის წყაროსთვის ძალების დემონსტრირება.

სამხედრო თანამშრომლობისთვის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი პერიოდია 2022 წლის სექტემბერი, როდესაც იმართებოდა მოლაპარაკებები ორ სახელმწიფოს შორის, რომ SPYDER-ის მობილური საჰაერო თავდაცვის სისტემები ისრაელს გადაეცა. აღსანიშნავია, რომ მოლაპარაკებები წარმატებით დასრულდა და ისრაელი დაეთანხმა ემირატებისთვის გადაეცა სისტემები. ამას მოჰყვა 2023 წელს, ისრაელისა და ემირატების პირველი საერთო ორმხრივ საზღვაო სამხედრო წვრთნები (Dent, 2025). საჰაერო თავდაცვის სისტემა თანამედროვე უსაფრთხოების ერთ-ერთი გარანტორია, რაც ჩანს კიდევ უახლოეს თუ მიმდინარე კონფლიქტებში. ისრაელური საჰაერო თავდაცვის სისტემები უსაფრთხოების მაღალი დონით გამოირჩევა, მათ შორისაა ე.წ „რკინის გუმბათი“ (BBC, 2024). მსგავსი უსაფრთხოების შესაძლებლობის გაზიარება ახალ პარტნიორებთან ნამვილად საინტერესო ფაქტია და აჩვენებს, თუ როგორი სწრაფი ტემპით ვითარდება ისრაელისა და ემირატების თანამშრომლობა. თავდაცვის სფეროების მსგავსი დაახლოება შეიძლება აჩვენებდეს იმასაც, რომ ისინი იზიარებენ საერთო საფრთხეებს და მზად არიან, საფრთხის თავიდან ასაცილებლად ძალები მოაბილიზონ და შეაერთონ. ამავდროულად, საკუთარი თავდაცვის სისტემის გაზიარება ყველაფერთან ერთად მეგობრული დიპლომატიური ჟესტია და მშვიდობის, სტაბილურობისა და ჰარმონიული განვითარების სურვილის კიდევ ერთი დასტურია.

როგორც ვხედავთ ისრაელის სახელმწიფოსა და არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობები აბრაამის აკორდების შემდეგ სწრაფად ვითარდება. ის არ არის სწორხაზოვანი და აერთიანებს არაერთ სფეროს. მათ შორის, ვაჭრობას, ტურიზმს, ეკონომიკასა და თავდაცვას. ეს ყოვლისმომცველი თანამშრომლობა ერთი მხრივ, ადასტურებს აბრაამის აკორდების ქმედუნარობას. მეორე მხრივ, სახელმწიფოებს ერთმანეთზე მატად ურთიერთდამოკიდებულს ხდის, რაც კიდევ უფრო გამაძლიერებელი ფაქტორი შეიძლება აღმოჩნდეს მშვიდობისა და სტაბილურობის გრძელვადიანად შენარჩუნების საქმეში. ამავდროულად, მოყვანილი სტატისტიკები და ანალიზი იძლევა პროგნოზის გაკეთების შესაძლებლობას, რომ მომდევნო წლებში ეს ერთობა უფრო მჭიდრო და მრავალფეროვანი გახდება.

თავი 4 - აშშ - მედიატორი, მხარე, პარტნიორი

როგორც უკვე არაერთგზის აღვიშნეთ, აბრაამის აკორდების ხელმოწერის ცერემონია თეთრ სახლში გაიმართა. ეს ერთი მხრივ, წარმოადგენდა სიმბოლურ დატვირთვას, რაც აშშ-ის

ჩართულობის როლს ადასტურებდა. მეორე მხრივ, ეს იყო აშშ-ისრაელისა და აშშ-არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობათა ახალი ეტაპის დასაწყისი, რომელიც მშვიდობიან ახლო აღმოსავლეთში განხორციელდებოდა. ნაშრომის ამ ნაწილში განვიხილავთ ამერიკის შეერთებული შტატების როლს აბრაამის აკორდების გაფორმებაში. რა პოზიციას იკავებდა იგი, იყო მედიატორი, მხარე საკუთარი განსხვავებული ინტერესებით, თუ პარტნიორი, რომელიც საკუთარ ჩართულობას განსაზღვრავდა ჩართულ მხარეებთან წინარე ურთიერთობების შესაბამისად. ამავდროულად მოცემული თავი ეხმიანება აშშ-ისრაელისა და აშშ-არაბთა გაერთიანებული საამიროების ორმხრივ ურთიერთობებს აკორდების გაფორმებამდე. ამავდროულად გაანალიზებულია რა ადგილს იკავებს ამერიკის შეერთებული შტატების უსაფრთხოებისა და საგარეო პოლიტიკის ეპიცენტრში ახლო აღმოსავლეთის რეგიონი.

4.1 - აშშ-ის ინტერესები ახლო აღმოსავლეთში

როდესაც აბრაამის აკორდების კვალდაკვალ ამერიკის შეერთებული შტატების ინტერესებზე ვსაუბრობთ, საინტერესოა დავინახოთ რა მნიშვნელობა ენიჭება შტატებისთვის ახლო აღმოსავლეთის რეგიონს. საერთაშორისო ურთიერთობებისა და შტატების საგარეო პოლიტიკის შესწავლისას რამდენიმე დასკვნის გამოტანის საშუალება გვეძლევა - პირველი, აშშ-ისთვის ახლო აღმოსავლეთის რეგიონი მუდმივი ინტერესის და მეორე - აშშ მეტად იზოლაციონისტური ხდება და ოკეანის მიღმა პროცესები მისთვის ნაკლებ დატვირთვას იღებს (Quilliam, 2023). ორივე დასკვნისთვის არსებობს საკმარისი სამეცნიერო ლიტერატურა და შტატების ხელისუფლებათა მიერ მიღებული სტრატეგიული დოკუმენტები. ჩვენ მოგვეცემა საშუალება ამერიკის შეერთებული შტატების ეროვნული უსაფრთხოების სტრატეგიის (2025) კონტენტ ანალიზით, დავასკვნათ რა როლი აქვს შტატების ადმინისტრაციისთვის ახლო აღმოსავლეთის რეგიონს.

ამერიკის შეერთებული შტატების ეროვნული უსაფრთხოების 2025 წლის სტრატეგიაში მიმოხილულია სხვადასხვა რეგიონები, რომლებიც ამერიკის ინტერესის სფეროს წარმოადგენს. ერთ-ერთი ასეთი რეგიონი - ახლო აღმოსავლეთია. სტრატეგიაში დასახელებულია 3 ძირითადი მიზეზი, რის გამოც მრავალი ათლეწულის განმავლობაში ახლო აღმოსავლეთის რეგიონი ამერიკის საგარეო პოლიტიკის სპიცენტრში იყო - 1) რეგიონი ენერგიის მთავარი მწარმოებელი იყო; 2) ის წარმოადგენდა სუპერსახელმწიფოების კონკურენციის მთავარ ადგილს; 3) ახლო აღმოსავლეთი

მუდმივი კონფლიქტის წყარო იყო, რაც მთელ მსოფლიოს უქმნიდა საფრთხეს. მაშასადამე, რესურსები, პოლიტიკური დომინაცია და უსაფრთხოების უზრუნველყოფა თეთრი სახლის ძირითადი მამოძრავებელი ძალა იყო, ახლო აღმოსავლეთი გამადიდებლის ქვეშ ყოფილიყო. როგორც დოკუმენტშია აღნიშნული, სამი მიზეზიდან ორი აღარ არსებობს - უკვე ენერგიის მრავალი წყარო აქვს დასავლეთს, შტატები კი ენერგორესურსების ერთ-ერთი მთავარი ექსპორტიორი გახდა. სუპერ სახელმწიფოების კონკურენციისთვის კი აღარ სჭირდებათ პირდაპირი დაპირისპირება და რეგიონის პლაცდარმად ქცევა, არამედ კონკურენციამ რბოლის ხასიათი მიიღო, რომელშიაც შტატები ლიდერობს (National Security Strategy of the United States of America, 2025, გვ.27-29). როგორც ჩანს უსაფრთხოების შენარჩუნება, ტერორიზმის შეკავება და რეგიონში დემოკრატიული ძალების გაძლიერება შტატების უმთავრეს ამოცანად რჩება. თუმცა, სტრატეგიაში ასევე აღნიშნულია, რომ აშშ-ის ხელმძღვანელობა აღარ უნდა ეცადოს ყურის სახელმწიფოთა დიქტატორული მონარქიების „გაკეთილშობილებას“, მათ დემოკრატიზაციას. უმჯობესია, უბრალოდ შეეგუონ, რომ არ არის საჭირო და ამავდროულად რთულ პოლიტიკურ ამოცანას წარმოადგენს, მათი პოლიტიკური სისტემებისა და ტრადიციების გარდაქმნა.

National Security Strategy of the United States of America (2025, გვ.:27-29) იძლევა საშუალებას, შევაფასოთ განვითარებული ცვლილებებიდან გამომდინარე რა როლი რჩება ამერიკის შეერთებული შტატების თვალში ახლო აღმოსავლეთის რეგიონს. თეთრი სახლი აპელირებს, რომ აბრაამის აკორდების გაფორმებისა და მშვიდობის დამყარების შემდეგ, რეგიონი ამერიკისთვის უნდა გარდაიქმნას საერთაშორისო ინვესტიციების, AI-ისა და სხვა თანამედროვე ტექნოლოგიების მოზიდვის ჰაბად. უნდა მოხერხდეს რეგიონის განვითარება გაზისა და ნავთობის მიღმა. ეს ხელს შეუწყობს ეკონომიკის დიფერენციაციას და შტატებისთვის კიდევ ერთი სტაბილური და მდიდარი ბაზრის შექმნას. როგორც ვხედავთ, პრეზიდენტ ტრამპის ადმინისტრაციის პოლიტიკა თავის ადგილს ეროვნულ დოკუმენტებშიც ჰპოულობს - მათთვის რეგიონი აღარ წარმოადგენს აბსოლუტური ყურადღების ობიექტს, რადგან მოხერხდა ენერგიის ალტერნატიული წყაროების მოძიება, შტატებიც წინ გაიჭრა სუპერ ძალების ბრძოლაში და რეგიონი მართლაც ერთი მხრივ, რჩება ტერორიზმის შეკავების ადგილად და მეორე მხრივ, ის უნდა გადაქცეს აშშ-ის ტექნოლოგიებისა და სხვა საექსპორტო ნედლეულის გასაღების ბაზრად.

ახლა უფრო საინტერესო იქნება განვიხილოთ აშშ-ისრაელისა და აშშ-არაბთა გაერთიანებული საამიროების ბილატერალური ურთიერთობები, განსაკუთრებით აბრაამის აკორდების გაფორმებამდე. საინტერესოა, ახალმა ეროვნული უსაფრთხოების სტრატეგიამ თუ მოახდინა გავლენა მათი ურთიერთობის სტანდარტზე. ვიმსჯელებთ, როგორ თანხვედრაცია აბრაამის აკორდები, როგორც ურთიერთობის გენერატორი და სტრატეგია, რომელიც ემირატებისა და ისრაელის საერთო რეგიონზე ყურადღებას ადუნებს.

4.2 - აშშ-ისრაელის ურთიერთობები

ამერიკის შეერთებული შტატებისა და ებრალების ურთიერთობა მათი სახელმწიფოს შექმნამდე დაიწყო, რაც ჯერ კიდევ 1917 წელს დადასტურდა, როდესაც პრეზიდენტმა ვუილსონმა სრული მხარდაჭერა გამოუცხადა ბრიტანეთის მიერ მიღებულ ბალფურის დეკლარაციას. დეკლარაცია მხარს უჭერდა პალესტინაში ებრაელი ხალხის ეროვნული სახლის არსებობას. 1922 წელს აშშ-ის კონგრესი ლეგალურად დაეთანხმა მას (გაჩეჩილაძე, 2018). ამან საფუძველი დაუდო ამერიკის შეერთებული შტატების განცხადებულ სურვილს, რომ ეარსება ებრაულს სახელმწიფოს, რაც რამდენიმე ათწლეულში რეალობად იქცა.

ამერიკის შეერთებული შტატებისა და ისრაელის დიპლომატიური ურთიერთობა დაიწყო ებრაული სახელმწიფოს დაარსებისთანავე, როდესაც 75 წლის წინ სახელმწიფოებრიობის გამოცხადებიდან 11 წუთში აშშ-მა აღიარა მათი დამოუკიდებლობა. ორი სახელმწიფოს ურთიერთობა ისრაელისა და შტატების პოლიტიკურ წრეებში ხშირად იმსახურებდა „სპეციალურის“ სტატუსს. ცხადია, ამ „სპეციალური ურთიერთობებს“ თან სდევდა ვაშინგტონის მუდმივი სამხედრო, ეკონომიკური და პოლიტიკური მხარდაჭერა (Hammad, 2023). ცივი ომის დროს „სპეციალური ურთიერთობების“ გამართლება ხდებოდა იმ ფაქტით, რომ ეს შტატებისთვის სტრატეგიულ მნიშვნელობას ანიჭებდა. პოლიტიკური რიტორიკის მიღმა დიდი როლი იქონია ისეთმა საკითხებმა, როგორიცაა ქრისტიანული სიონიზმი, პოპულარული კულტურა, 1967 წლიდან ჰოლოკოსტის ყოველწლიური გახსნების ღონისძიება, ზიარი შეხედულებები ამერიკული მიწის ადგილობრივი „ინდიელი“ მოსახლეობის შესახებ. ამ ყოველივემ შტატების ელიტებისა და მოსახლეობისთვის ებრალები წარმოაჩინა შინაურებად და ხელი შეუწყო ურთიერთობების მეტად გაღრმავებას (Hammad, 2023).

ისრაელისა და აშშ-ის „სპეციალური ურთიერთობები“ ცივი ომის დროსაც გაგრძელდა. 1967 წლის ომში პრეზიდენტმა ჯონსონმა მხარი დაუჭირა ეგვიპტის, სირიისა და იორდანის დაბომბვას. 1973 წლიდან პრეზიდენტმა ნიქსონმა სამხედრო ფინანსური დახმარება მიაწოდა ისრაელს, რათა საბჭოური გავლენები შეკავებულყო და უსაფრთხოების გარანტირებული ყოფილიყო რეგიონში. ამის შემდეგ ეს ფინანსური დახმარება ყოველწლიურ მოვლენად იქცა და 3-4 მილიარდი ამერიკული დოლარის ფარგლებში მერყეობს. მეორე მსოფლიო ომის შემდგომ ისრაელმა ამერიკის შეერთებული შტატებისგან 318 მილიარდი ამერიკული დოლარის ოდენობის ფინანსური დახმარება მიიღო თავდაცვის სექტორის გასაძლიერებლად. 1982 წლის შემდეგ ისრაელმა და აშშ-მა გააფორმ პირველი ხელშეკრულება თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ. 1987 წელს კი ისრაელი ნატოს მთავარ არა-წევრ პარტნიორად გამოცხადდა. ცივის ომის დასრულების შემდეგ, გადაწყვეტი მომენტი გახლდათ 2001 წლის ტერორისტული თავდასხმა, რამაც ისრაელი-აშშ ურთიერთობების ახალ ეპოქას დაუდო სათავე - ბრძოლა ტერორიზმის წინააღმდეგ (Hammad, 2023).

მიმდინარე წლებში ამერიკის შეერთებული შტატების სამხედრო სფეროში ფინანსური დახმარება ისრაელისთვის ჩვეულებრივ გრძელდება. მათი პოლიტიკური, ეკონომიკური და სამხედრო თანამშრომლობა მაღალ დონეზე მიმდინარეობს, რაც შემოიფარგლება სამხედრო წვრთნებით, ჯაშუშური ინფორმაციის გაზიარებით, თავდაცვითი ტექნოლოგიების ურთიერთგაცვლით და სხვა (Michael B. Oren, 2025, pg.:123-133).

4.3 აშშ-არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობები

აშშ-მა და არაბთა გაერთიანებულმა საამიროებმა ფორმალური დიპლომატიური ურთიერთობები 1972 წელს, გაერთიანებული სამეფოსგან დამოუკიდებლობის მოპოვებიდან ერთი წლის შემდეგ, დაიწყეს. ახლო აღმოსავლეთის რეგიონში ემირატები შტატებისთვის ერთ-ერთი წამყვანი არაბული სახელმწიფოა. ისინი თანამშრომლობენ თავდაცვის, გაუვრცელებლობის, ვაჭრობის, კანონის აღსრულების, ენერგეტიკული და კულტურული პოლიტიკის სფეროებში. თანამშრომლობა მიზნად ისახავს მშვიდობას, სტაბილურობასა და რეგიონის განვითარებას. აღსანიშნავია, რომ არაბთა გაერთიანებული საამიროები ახლო აღმოსავლეთისა და ჩრდილოეთ აფრიკის რეგიონში შტატებისთვის ყველაზე დიდი საექსპორტო ბაზარია (U.S Department of State, 2020). როგორც ვხედავთ, შტატებისთვის ემირატები მართლაც საჭირო პარტნიორია. თუმცა, ვერ

ვხვდებით ისეთ ჩანაწერებს, როგორც ისრაელთან მიმართებით ე.წ „სპეციალური ურთიერთობები“. ასეთი სიმბოლური ჩანართები შეიძლება მიუთითებდეს ხოლმე ერთა თანამშრომლობის მნიშვნელობასა და ხარისხზე.

არაბთა გაერთიანებულმა საამიროებმა მონაწილეობა მიიღო არაერთ სამხედრო ოპერაციაში, რომელსაც ამერიკის შეერთებული შტატები უძღვებოდა. მათ შორის, სომალი (1992); ბალკანეთი (90-იანები); ისლამური სახელმწიფო (2014-დან). ზოგიერთი ექსპერტი მიიჩნევს, რომ ემირატების გადაწყვეტილება, მონაწილეობა მიეღო მსგავს სამხედრო ექსპედიციებში, აიხსნება იმით, რომ ისინი იმედოვნებდნენ ამერიკული ინვესტიციის ზრდას უსაფრთხოების სფეროში, რომ მომზადებულიყვნენ პოტენციური კონფლიქტისთვის. თანაც, გაეზარდათ რეგიონში ამერიკულ პოლიტიკაზე გავლენა. 1994 წელს შტატებსა და ემირატებს შორის ხელი მოეწერა ორმხრივ თავდაცვის თანამშრომლობის შეთანხმებას - Defence Cooperation Agreement (DCA). საინტერესო ფაქტია, რომ ამ შეთანხმების ტექსტი გასაიდუმლოებულია. აღსანიშნავია, რომ დღესდღეობით ემირატების ტერიტორიაზე ხუთი ათასი ამერიკელი ჯარისკაცია დისლოცირებული. ეს კიდევ ერთხელ უსვამს ხაზს ურთიერთობის მაღალ ხარისხს (Katzman, 2016). როგორც მოგეხსენებათ ჩვენი ნაშრომისთვის ირანი ერთ-ერთი გასაღებია, რითაც ჩვენ საკვლევ კითხვას პასუხი გავცეთ და ფაზლი ამოვხსნათ. ამის გამო თავს უფლებას მივცემ, რომ არაბთა გაერთიანებული საამიროების გადაწყვეტილება, გამოწვეული პოტენციური უსაფრთხოების რისკების გამო, მიეღო მონაწილეობა აშშ-ის წვრთნებში, სწორედ ირანიდან მომდინარე საფრთხელ უკავშირდებოდა.

წყაროებით დგინდება, რომ აბრაამის აკორდების გაფორმებამდე, რაც ყველა ჩართული მხარისთვის და აშშ-ისთვის ურთიერთობის ახალი ეტაპი იყო, თანამშრომლობა ემირატებსა და შტატებს შორის მაინც აქტიურად მიმდინარეობდა. მათ შორის ჯერ კიდევ 2000-ებიდან ვაჭრობა მოიცავდა F-16 საჰაერო გადამზიდების პროგრამას, F35 ტიპის გამანადგურებლები, JDAMs პროგრამების საბრძოლო მასალა და სხვა. 2012 წელს დაფუძნდა „U.S.-GCC Strategic Cooperation Forum“, რომელიც მიზნად ისახავდა ყურის რეგიონის კოორდინირებულ ანტიბალისტიკურ დაცვას ირანის სარაკეტო ძალების წინააღმდეგ. საამიროები გახდა პირველი სახელმწიფო, რომელმაც ამ პროგრამის ფარგლებში შეუკვეთა Terminal High Altitude Air Defense System (THAAD), რომელიც ერთ-ერთ ძირეულ მექანიზმად იქცა ირანული თავდასხმების თავიდან ასაცილებლად (Katzman, 2016). როგორც ვხედავთ ირანი ფაქტორი ასრულებს თავის როლს აშშ-საამიროების

ურთიერთობაში. ერთი მხრივ, ის წარმოჩენიებულია საერთო მოწიანააღმდეგე. ამას ადასტურებს ყურის რეგიონის საჰაერო დაცვის ერთიანი სისტემის შექმნა, რომელიც კონკრეტულად ირანიდან მომდინარე საფრთხის ასარიდებლად არის მიმართული. ეს პირდაპირაა ნახსენები ზემოთ მოცემულ Congressional Research Service-ს მკვლევის დასკვნაში. მეორე მხრივ, ირანიდან მომდინარე საფრთხე დანახულ შეიძლება იქნეს პიზიტიურ მოვლენად, რადგან ეს ხელს უწყობს ყურის ერებსა და აშშ-ს შორის თანამშრომლობას და ორიენტირებას საერთო მიზნებისა და საფრთხეებისკენ.

როგორც ზემოთ განვიხილეთ, ისრაელის სახელმწიფო და არაბთა გაერთიანებული საამიროები ამერიკის შეერთებული შტატებისთვის რეგიონში სერიოზულ პოლიტიკურ და სამხედრო დასაყრდენს წარმოადგენენ. როდესაც აშშ რეგიონში საკუთარი ინტერესების გატარებაზე ზრუნავს, თანადროულად ისრაელისა და ემირატების ხელმძღვანელობა ცდილობს, მოიგოს თეთრი სახლის გული და გავლენა იქონიოს შტატების პოლიტიკაზე რეგიონში. გამოიკვეთა ირანის ფაქტორი, რომელიც შტატებისა და ყურის სახელმწიფოების ურთიერთთანამშრომლობის ერთ-ერთ მიზეზად შეგვიძლია განვიხილოთ. ამავდროულად, ისრაელი და ემირატები დაარსებისთანავე იქცნენ ამერიკული საგარეო პოლიტიკის ეპიცენტრში და დაიწყეს ურთიერთობების განვითარება. როდესაც ისრაელს წილად ხვდა „სპეციალური ურთიერთობების“ შესაძლებლობა, ეს გამოწვეული იყო მრავალი ფაქტორით, მათ შორის, ებრაული ლობი, პოპ.კულტურა, ქრისტიანული სიონიზმი და სხვა სოციალურ-პოლიტიკური საკითხები, რაც ამერიკელ და ებრაელ ხალხს აერთიანებდა. ამის ფონზე, ემირატები თავისი „არასპეციალური ურთიერთობებით“, რეგიონში ერთ-ერთი წამყვანი არაბული პარტნიორია. ისინი მუშაობენ მშვიდობის, სტაბილურობისა და რეგიონის განვითარების სფეროებში. ირანის რეჟიმისადმი მსგავსი დამოკიდებულებები მათ ურთიერთობებს უფრო მჭიდროს ხდის.

ამ ურთიერთობებიდან გამომდინარე, ცხადია, აშშ-ს საკუთარი ინტერესები ჰქონდა რეგიონში, ცალკეულად რიგ სახელმწიფოებშიც. მაშასადამე, აბრაამის აკორდების გაფორმებით დადასტურდა, რომ მშვიდობა და სტაბილური განვითარება აშშ-ის ერთ-ერთი მთავარი ამოცანა გახლდათ. თუმცა, საინტერესოა რა საერთო ინტერესები არსებობს და ზოგადად, რა როლი მოიღვოს აშშ-მა - მედიატორი, ჩართული მხარე თუ მიკერძოებული პარტნიორი. ნაშრომის ამ თავის მომდევნო ნაწილი სწორედ ამის ანალიზს დაეთმობა.

4.4 - აშშ და აბრაამის აკორდები - როლი და ინტერესები

აბრაამის აკორდების გაფორმება და ფაქტია, შემუშავებაც, მოლაპარაკებები მოკლევადიანი არ იყო და შედეგს ხანგრძლივი პროცესები უძღოდა. ჯერ კიდევ 2015 წელს პრეზიდენტ ბარაკ ობამას ორგანიზებით კამპ დეივიდში გაიმართა ყურის თანამშრომლობის საბჭოს ხელმძღვანელობასთან შეხვედრა, რომლის ფარგლებშიც ისაუბრეს რეგიონის საერთო სარაკეტო თავდაცვის სისტემის შემუშავების მნიშვნელობაზე. ორგანიზატორების მთავარი ამოცანა იყო, ისრაელელი და არაბი ლიდერები მოემართათ საერთო საფრთხის - ხსენებულ შემთხვევაში ირანის - წინააღმდეგ. სწორედ ობამას პრეზიდენტობის დროს, 2016, წელს მოეწერა ხელი უსაფრთხოების მემორანდუმს, რომელიც ფინანსური თვალსაზრისით რეკორდულ დახმარებას წარმოადგენდა ისრაელისთვის - 38 მილიარდი ამერიკული დოლარი. ეს დახმარება მიზნად ისახავდა ისრაელისთვის ამერიკული სამხედრო ფინანსური დახმარების გარანტირებას, რაც არაბულ სახელმწიფოებთან ნორმალიზებას დააზღვევდა (Katulis, 2025).

ირანის ფაქტორი აშშ-ის როლის გამოკვეთაშიც თავის როლს ასრულებს. 2018 წელს ტრამპმა დატოვა Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA) და გაამკაცრა სანქციები ირანის წინააღმდეგ. ამან ირანს ხელი გაუხსნა, უფრო მეტი ძალისხმევა ჩაედო ახლო აღმოსავლეთის რეგიონის დესტაბილიზაციის საქმეში. ამ ძალისხმევას მალევე მოჰყვა თავდასხმა ამერიკულ დრონზე, თავდასხმები სპარსეთი ყურეში. ამ მოვლენებს მალევე მოჰყვა ტრამპის ადმინისტრაციის მარცხი საპრეზიდენტო არჩევნებში და ბაიდენის გაპრეზიდენტება. 2021 წელს ბაიდენის მიერ ავღანეთის სამხედრო ოპერაციის დასასრული ფართოთ იყო აღქმული პარტნიორების მიტოვებად და ახლო აღმოსავლეთის რეგიონში ინტერესის დაკარგვად. თუმცა, ამან ვერ იქონია გავლენა აშშ-ის გადაწყვეტილებაზე, საკუთარი როლი ეთამაშა ისრაელისა და არაბული სახელმწიფოების იურთიერთობაზა ნორმალიზების საქმეში. ამიის მიუხედავად ახლო აღმოსავლეთისა და ჩრდილოეთ აფრიკის რეგიონის ოცმა სახელმწიფომ გამოთქვა უკმაყოფილება ამერიკის შეერთებული შტატების პოლიტიკის ცვლილების შესახებ და იმ ფაქტზე, რომ შტატების პოზიცია რეგიონის მიმართ არ იყო მხარი. აღსანიშნავია, რომ ამ ოცეულში შედიოდნენ ისრაელი და არაბთა გაერთიანებული საამიროები - შტატების წამყვანი პარტიონრები რეგიონში (Vakil, 2023). როგორც ვხედავთ უკვე იკვეთება ის პირველი მიზეზი, რის გამოც ამერიკის შეერთებულ შტატებს ჰქონდა გადაწყვეტილი ებრაული და არაბული სახელმწიფოები ერთმანეთთან დაეახლოებინა და რეგიონში

ნორმალიზებისთვის ხელი შეეწყო - ეს იყო ირანი. წინა თავებში ჩვენ დავინახეთ, რომ ისრაელისა და ემირატების თანამშრომლობა ამერიკის შეერთებულ შტატებთან ხშირად დაკავშირებული იყო თავდაცვით სისტემებთან, რომლებიც ძირითად შემთხვევებში ირანის პოტენციური თავდასხმების შეკავებისკენ იყო მიმართული.

აბრაამის აკორდების საქმეში მხოლოდ შტატების პრეზიდენტი არ ერთვება. საკუთარი წვლილი აქვს შეტანილი კონგრესსაც. 2022 წლის იანვარში ორპარტიული მხარდაჭერით წარმომადგენელთა პალატამ დააფუძნა „House Abraham Accords Caucus“ (წარმომადგენელთა პალატის აბრაამის შეთანხმებების ფრაქცია), რომლის ძირეული ამოცანა გახლდათ აბრაამის შეთანხმების შესრულების ხელშეწყობა და გეგმის შემოშავება თუ როგორ შეიძლებოდა ნორმალიზაციის ახალ ხარისხზე აყვანა. 2025 წლის ივნისში იმავე კანონმდებლმა შექმნეს ასევე ორპარტიული „ღაზას სამუშაო ჯგუფი“, რათა ხელი შეეწყოთ აბრაამის აკორდების ხელშემკვრელი სახელმწიფოთათვის, გამოენახათ საერთო ინტერესები და ერთიანი ძალებით ებრძოლათ. ამავდროულად 2021 წელს ამერიკის სენატმა მხარი დაუჭირა ისრაელთან ურთიერთობების ნორმალიზები აქტს, რითაც დაავალა სახელმწიფო დეპარტამენტს, რომ მაგოეყენებინათ მის ხელთ არსებული მექანიზმები აბრაამის აკორდების გადაფართოვებლად (Katuliss, 2025). როგორც ვხედავთ, აბრაამის აკორდები არ ყოფილმა პრეზიდენტ ტრამპის ახირება, არამედ ეს უფრო ხანგრძლივი მოლაპარაკებები პროცესი გალხდათ და მასში ჩართული იყო მთელი პოლიტიკური სპექტრი და ინსტიტუტები. ორპარტიული მხარდაჭერა ამერიკის შეერთებული შტატების ყოველდღიური პოლიტიკისთვის არ არის დამახასიათებელი. დემოკრატიული და რესპუბლიკური პარტიის წარმომადგენლები ერთმანეთთან მუდმივ პოლიტიკურ და იდეოლოგიურ დაპირისპირებაში არიან და ძლენად გამოინახება ხოლმე ისეთი საკითხი, რაზეც ჯერდებიან და არ აქვთ მკვეთრად განსხვავებული აზრი. აბრაამის აკორდების მხარდაჭერა და ახლო აღმოსავლეთის რეგიონში სტაბილურობის სურვილი სწორედ ასეთი საკითხი გამოდგა. ორპარტიული მხარდაჭერა და თეთრი სახლის აქტიური ჩართულობა არის წინაპირობა იმისა, მინიმუმ უახლოეს მომავალში აბრაამის აკორდები დარჩება შტატების საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკის მეინსტრიმში. ამას ადასტურებს ისიც, რომ სხვადასხვა ადმინისტრაციების პერიოდში (ტრამპი, ბაიდენი) გრძელდებოდა აკორდებზე მუშაობა და ნორმალიზების ხელშეწყობა. ეს ცალსახა მაჩვენებელია,

რომ აბრაამის აკორდებში შტატების ინტერესიც იკითხება. ძნელად მოიძებნება ტრამპისა და ბაიდენის ადმინისტრაციების თანხვედრა - აბრაამის აკორდები ზუსტად მსგავსი გამოწვევისაა.

ჩვენ ვახსენეთ ირანიდან მომდინარე საფრთხე, როგორც ერთ-ერთი მთავარი ფაქტორი, რის გამოც აბრაამის აკორდების გაფორმება მნიშვნელოვანი იყო შტატებისთვის. თუმცა არსებობს სხვა ინტერესი, რასაც თეთრი სახლი იკმაყოფილებს. მათ შორისაა მშვიდობა, თუმცა, არა მხოლოდ კეთილი ნების გამო, არამედ მშვიდობიანი, უფრო სწორად ომების გარეშე არსებული ახლო აღმოსავლეთის რეგიონი მეტად მარტივი დასაინტეგრირებელია ამერიკული უსაფრთხოების არქიტექტურაში, ვიდრე არეული და დაბნეული. სწორედ ამ მიზნის გამოხატულება გახლდათ, სარაკეტო თავდაცვითი სისტემების საერთო კონცეფციის შემუშავება ყურის სახელმწიფოებისათვის. უსაფრთხოების გარდა, აშშ დაინტერესებული იყო ენერგო მატარებლების უსაფრთხოებით. მოძლიერებული და მშვიდობიანი რეგიონი, რომელსაც არ ექნებოდა კონფლიქტი ერთმანეთში და ასევე მოახერხდება ირანის გავლენებისგან თავის დაცვას. საერთო მტრის ხატი და ნომინალური ერთიანობის შეგრძნება რეგიონს მეტად სტაბილურს გახდიდა. ეს სტაბილურობა კი უზრუნველყოფდა, რომ ნავთობის ექსპორტი არ შეჩერებულიყო (Katuliss, 2025). საექსპორტო კრიზისი მოიტანდა ეკონომიკურ ზიანს, გაზრდიდა ფასებს საწვავზე და ირანსა და რუსეთს დააყენებდა მომგებიან პოზიციაში. ამავდროულად ამერიკის შეერთებული შტატებით შეიქმნა government-to-government და კერძო სექტორს შორის ისეთი თანამშრომლობის ხაზები, რომელიც ფარავდა ჩართულ მხარეთა ისეთ სფეროებს, როგორებიცაა ენერგია, ლოგისტიკა, ავიაცია და ტექნოლოგიები - ეს ყველაფერი, რათა მოეხდინა მათი ეკონომიკური ურთიერთდამოკიდებულება, რაც პოტენციურ სამხედრო კონფლიქტებს თავიდან აიცილებდა (Katuliss, 2025). გასულ თავებში ჩვენ შევეხეთ ურთიერთდამოკიდებულების თეორიას საკითხის განხილვის დროს და ვიცით, რომ მსგავს დამოკიდებულებაში მყოფი სახელმწიფოები ერიდებიან ერთმანეთზე თავდასხმებს, რადგან ეს ყველა მხარისთვის საზიანო და ურთიერთგამანადგურებელი იქნება.

აბრაამის აკორდების გაფორმება ამერიკის შეერთებული შტატებისთვის ასევე წარმოადგენდა მცდელობას ჩინური გავლენები, რომელოც თანამედროვე მსოფლიოში ძალიან მზარდია, შეეზღუდა ახლო აღმოსავლეთის რეგიონში. ახალი დიპლომატიური არხები, სტაბილურობის უზრუნველყოფა, სახალხო დიპლომატია, რეგიონის სახელმწიფოების ეკონომიკური დამოკიდებულების წაქეზება,

საერთო ინვესტიციები, ვაჭრობის წახალისება წარმოადგენდა იდეას, რომ რეგიონითვის შეეთავაზებინათ ჩინეთის სარტყელისა და გზის ინიციატივის ალტერნატივა (Katuliss, 2025).

როგორც ნაშრომის ამ თავმა აჩვენა ამერიკის შეერთებული შტატები აქტიურად იყო ჩართული აბრაამის აკორდების გაფორმებაში და ნორმალიზების პროცესი არ დაწყებულა ტრამპის ადმინისტრაციის დროს, არამედ ამას უფრო ღრმა ფესვები აქვს. აშშ-ისრაელი და აშშ-ემირატების აკორდებამდელი ურთიერთობები ნათლად აჩვენებს, რომ მათი უსაფრთხოების სფეროში თანამშრომლობა მოასწავებდა ურთიერთობების ნორმალიზების აუცილებლობასა და თავდაცვითი შესაძლებლობების გაერთიანებას, რათა ერთიანად მიემართად საერთო საფრთხის, ირანისაკენ. ნათლად გამოჩნდა, რომ ამერიკის შეერთებულ შტატებს აქვს საკუთარი დამოუკიდებელი ინტერესები რეგიონში, მათ შორის, ჩინეთის კონკურენციის შემცირება, ირანის განეიტრალება და ენერგიის ექსპორტის უზრუნველყოფა. ამ და სხვა ფაქტებით, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ აშშ ითავსებდა, როგორც მედაიტორის ასევე მხარის ფუნქციებს. ამ თავში განხილული წყაროებითა და კონტენტ ანალიზით არ დადასტურდა, რომ აშშ მიკოერმოებული იყო ისრაელთან მათი „სპეციალური ურთიერთობების“ გამო. აშშ ახერხებს ემირატებსა და ისრაელს შორის დიპლომატიურ ლავირებას და საერთო მიზნებში ინდივიდუალური ამერიკული ინტერესების მოხვედრას.

თავი 5 - საზოგადოებრივი აზრი

სახელმწიფოებს შორის თანამშრომლობა და ურთიერთობების ნორმალიზება მხოლოდ პოლიტიკური გადაწყვეტილება როდია. ხშირ შემთხვევაში ერთა შორის ურთიერთპატივისცემა და დამოკიდებულება დიდ როლს ასრულებს თუ როგორ წარმართავს ხელისუფალი საგარეო პოლიტიკას.

არაბი და ებრაელი ხალხის ურთიერთობა. ისრაელის სახელმწიფოებრიობის დასაწყისიდან ებრაულ-არაბული კონფლიქტი და პალესტინა-ისრაელის საკითხი განმსაზღვრელია ხალხთა და სახელმწიფოთა ურთიერთობებში (Smootha, 2010. Pg.:5-6). საინტერესოა, რომ ამ ინტერესს კონფლიქტის მიუხედავად აბრაამის აკორდების ფარგლებში დაიწყო არაბთა გაერთიანებული საამიროების, როგორც არაბული უმრავლესობის სახელმწიფოს, ურთიერთობების ნორმალიზება ისრაელთან. შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ მსგავსი გადაწყვეტილებები, როცა კულტურული ასპექტი

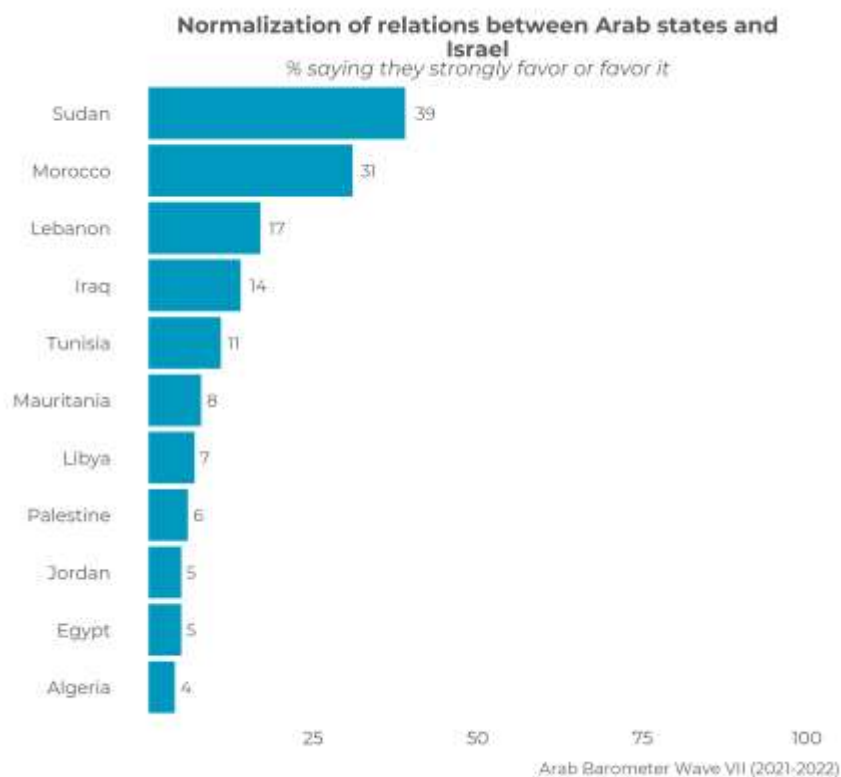
და ხალხთა შორის ურთიერთობები არ თამაშობს როლს, მიიღება ეროვნული ინტერესებისა და რეგიონული უსაფრთხოების დაცვის უზრუნველსაყოფად. ვახსენეთ აბრაამის აკორდები და შესაფერისი იქნება, შევაფასოთ, როგორი საზოგადოებრივი აზრი სუფევდა ისრაელსა და არაბულ ამყაროში აკორდებისა და ნორმალიზების მიმართ.

5.1 - აბრაამის აკორდები - დილემა არაბთა გაერთიანებული საამიროების აკადემიურ წრეებში

არაბთა გაერთიანებული საამიროები, როგორც ყველა სახელმწიფო, განსხვავებული სოციალური ჯგუფებისგან შედგება. ამ ჯგუფებს კი განსხვავებული ინტერესები და შეხედულებები აქვთ. სოციალური მედია გარკვეული ჯგუფების დამოკიდებულებათა გამოსარკვევად შესაფერისი ადგილია. საამიროებში სოციალურ ქსლებში ერთმანეთს ძირითადად აკადემიური საზოგადოება უპირისპირდებოდა, მათი აზრები ორად იყოფა. ნაწილი ემხრობა ისრაელთან ნორმალიზებას, მეტიც უხარია, ნაწილი კი სიხარულის მიზეზს ვერ ხედავს - „ჩვენ რთული და კომპლექსური პოლიტიკური მოვლენის წინაშე ვდგავართ, ქორწილში არ ვართ.“ - ეს გამონათქვამი ეკუთვნის Abdulkhaleq Abdulla-ს (აბდულხალეკ აბდულა), არაბთა გაერთიანებული საამიროების ერთ-ერთ მეცნიერს პოლიტიკის დარგში (Diwan, 2020). მის მოწინააღმდეგ სოციალურ ქსელში გვევლინება ფრთა, რომელიც ისრაელთან ნორმალიზებით უფრო მეტ სარგებელს ხედავს, ვიდრე პოტენციურ საფრთხეს. მათ შორისაა, Hassan Sajwani (ჰასან საჯვანი), რომელიც დიდი სიხარულით გამოეხმაურა ნორმალიზებისკენ გადადგმულ ნაბიჯებს და გამოთქვა სურვილი, რაც შეიძლება სწრაფად ეწვიოს წმინდა მიწას (Diwan, 2020). არაბთა გაერთიანებული საამიროების აკადემიური სივრცი პოზიციათა ორხაზოვნება აჩვენებს, რომარაბულ სამყაროში ჯერ კიდევ არ არის სრული თანხმობა იმაზე, რომ ნორმალიზებას დადებითი ეფექტები აქვს.

5.2 - სპარსეთის ყურისა და ჩრდილოეთ აფრიკის არაბული ერების შეხედულებები (2021-22)

ზემოთ მოხმობილი წყარო 2020 წლის თარიღდება. საინტერესოა როგორი შეხედულებები ჰქონდათ ფართო მასებს ამ აკადემიური დავის კვალდაკვალ და როგორ შეიცვალა ის წლების შემდეგ. ამისთვის დაგვეხმარება Arab Barometer-ის 2021-22 წლების ტალღის შედეგები:

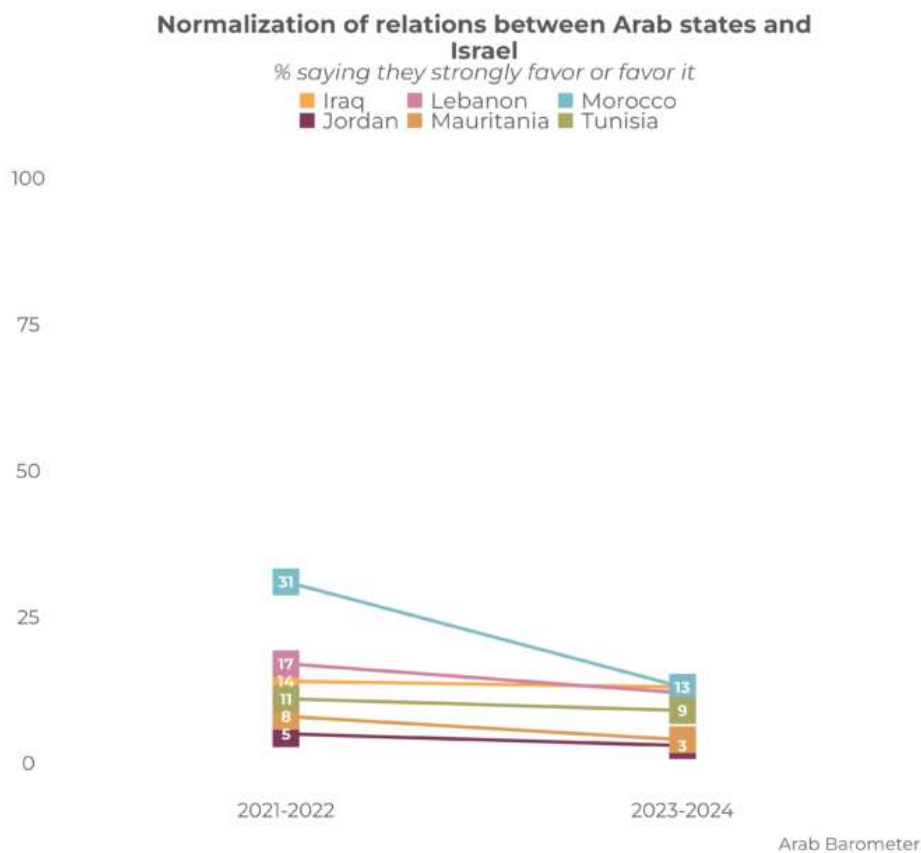
(Michael Robbins. (2022). How Do MENA Citizens View Normalization With Israel? Arab Barometer.)

სამწუხაროდ, ვერ შევძელით მოგვეძიებინა ისეთი სტატისტიკა, რომელიც არაბთა გაერთიანებული საამიროების საზოგადოებრივი აზრის კვლევაზე იქნებოდა ორიენტირებული. თუმცა, ეს კვლევა იძლევა შესაძლებლობას, შევაფასოთ როგორი საზოგადოებრივი დამოკიდებულება ჰქონდა ჩრდილოეთ აფრიკისა და ახლო აღმოსავლეთის რეგიონის რიგ სახელმწიფოებს ისრაელთან ურთიერთობების ნორმალიზების შესახებ. მოცემული 11 სახელმწიფოს კატეგორიზაცია დაგვეხმარება, ვიპოვოთ ისეთი ინდიკატორი, რომლის გაზომვითაც, შევძლებს ეს მონაცემები არაბთა გაერთიანებულ საამიროებზე განვაზოგადოთ. პირველი კატეგორიაა - აბრაამის აკორდების ხელმომწერნი - მაროკო და სუდანი (შიდა არეულობის გამო ამ უკანასკნელში ვერ მოხერხდა სრული ორმხრივი ურთიერთობების მაქსიმიზაცია, თუმცა ხელმოწერა შედგა) (Abubakr, 2025). მეორე კატეგორია - ისრაელთან დიპლომატიური ურთიერთობების მქონენი (აბრაამის აკორდების მიღმა) - ეგვიპტე და იორდანია (Winter, 1985. P.g.:200). მესამე - არ აქვთ დიპლომატიური ურთიერთობები ისრაელთან - ალჟირი, ერაყი, ტუნისი,

ლიბია, პალესტინა (Ministry of Foreign Affairs, 2023). ამ კატეგორიებით მოგვეცემა შესაძლებლობა დავადგინოთ, რა როლს ასრულებს არაბული სახელმწიფოები ისრაელთან ურთიერთობების ხარისხის საზოგადოებაში არსებულ საზოგადოებრივ აზრზე. მოცემული 11 სახელმწიფოდან ორი - მაროკო და სუდანი აბრაამის აკორდების ნაწილია და მათი საზოგადოებრივი აზრი, რომელიც მხარდაჭერას უცხადებს ნორმალიზებას, ყველაზე მაღალია 31 და 39 პროცენტი. ცხადია, ნორმალიზებას უმრავლესობა არ უჭერს მხარს, თუმცა იმის ფონზე, რომ იარსებებენ ნეიტრალური პოზიციის მოქალაქეები, ეს პროცენტული მაჩვენებელი საკმაოდ მაღალია. რადგან არაბთა გაერთიანებული საამიროები აბრაამის აკორდების ნაწილია, შეგვიძლია ის პირველ კატეგორიაში გავაწევრიანოთ და ანალოგიის საფუძველზე ვივარაუდოთ, რომ არაბთა გაერთიანებულ საამიროებში მხარდაჭერა ნორმალიზების შესახებ არ იქნება ძალიან შორს მაროკოსა და სუდანის მონაცემებისგან. მეორე კატეგორიაში, რომელშიც დიპლომატიური ურთიერთობების მქონე ეგვიპტე და იორდანია მოხვდნენ, არ გამოირჩევიან მხარდაჭერის მაღალი დონით, ისინი 5-5 პროცენტს ინაწილებენ. ჩვენ ვხვდებით სხვა დიპლომატიური ურთიერთობების არ მქონე სახელმწიფოებს, რომლებიც უფრო დიდ მხარდაჭერას უცხადებენ ნორმალიზებას, მათ შორის, ერაყი და ტუნისი. ამის მიზეზები შეიძლება მრავალი ფაქტორით აიხსნათ, მათ შორისაა ის ფაქტი, რომ ეგვიპტე ესაზღვრება ღაზას სექტორს, რომელიც მუდმივი შეიარაღებული დაპირისპირების წერტილია და იქედან მიემართებიან ხოლმე ლტოლვილები, რაც ეგვიპტის ხელმძღვანელობაში პოზიტიურ დამოკიდებულებას არ იწვევს. ეგვიპტის დამოკიდებულება შეიძლება გამოწვეული იყოს იმ წარსული სამხედრო დაპირისპირებებიდან, რაც ისრაელსა და მათ შორის ათწლეულების წინ მოხდა. საინტერესოა, რომ აბრაამის აკორდების ხელმომწერ სახელმწიფოთა მხარდამჭერი საზოგადოებრივი აზრი თითქმის ორჯე მეტია ვიდრე, სხვა კატეგორიის სახელმწიფოებისა. ეს მიუთითებს, რომ რიგი არაბული სახელმწიფოების საგარეო პოლიტიკური კურსი ისრაელთან გარკვეულწილად განსაზღვრავს ნორმალიზების შესახებ საზოგადოებრივ აზრს.

5.3 - სპარსეთის ყურისა და ჩრდილოეთ აფრიკის არაბული ერების შეხედულებები (2023-24)

შედარებისთვის საინტერესო იქნება, მოვიხმოთ იმავე ორგანიზაციის ჩატარებული კვლევა 2023-2024 წლებისა, რაც მოგვცემს შედარებისა და ცვლილების არსებობის შეთხვევაში, მიზეზების დადგენის საშუალებას.

(Michael Robbins. (2025). MENA Publics and the Future of Normalization with Israel. Arab Barometer.)

2023-23 კვლევის ტალღაში მონაცემები დამუშავდა 6 სახელმწიფოში. როგორც განახლებულ მონაცემებში ვხედავთ, ნორმალიზაციის მხარდამჭერთა რაოდენობა შემცირდა და მაროკოს შემთხვევაში ამ კლებამ 50%-ზე მეტი შეადგინა. შემცირდა დანარჩენი 5 სახელმწიფოს მონაცემებიც. კვლევა აჩვენებს სტატისტიკას 7 ოქტომბრის შემდეგ, რაც ერთ-ერთ მთავარ კატალიზატორად მიიჩნევა მხარდაჭერის კლებაში. 2021-22 წლების მონაცემები იძლეოდა იმის იმედს, რომ შეიძლება მშვიდობის პერსპექტივა რეალური ყოფილიყო. თუმცა, უახლესმა მონაცემებმა ბევრს ეს იმედი მოუკლა. აბრაამის აკორდების გაფორმება და კვლევის შედარებით პოზიტიური მონაცემები, ბადებდა შესაძლებლობას, რომ სხვა არაბული სახელმწიფოებიც შეუერთდებოდნენ ამ ინიციატივას (Robbins, 2025). პროცენტულად ყველაზე დაბლა იორდანის მაჩვენებელი დაეცა და 3 პროცენტიც კი არ შეადგინა. იმის მიუხედავად, რომ პროცენტული რაოდენობის თვალსაზრისით

მაროკო მაინც ინარჩუნებს პირველ ადგილს, ფაქტია, ერთი წლის განმავლობაში ყველაზე მეტი ადამიანი სწორედ მაროკოში გამოაკლდა ნორმალიზაციის მხარდამჭერთა რიგებს. სუდანის მონაცემების (შეგროვება ვერ მოხერხდა სამოქალაქო ომის გამო) არ ქონის მიუხედავად, სახეზეა მაროკოს, როგორც აბრაამის აკორდების ხელმომწერი სახელმწიფოს მონაცემები. აქედან გამომდინარე სწორედ მაროკოსთან უნდა დავაჯგუფოთ არაბთა გაერთიანებული საამიროები და ვივარაუდოთ, რომ მსგავსად სხვა არაბული (განსაკუთრებით ხელმომწერი) სახელმწიფოებისა, ნორმალიზაციის მხარდამჭერდა რიცხვი შემცირდებოდა.

როგორც ვხედავთ ჩრდილოეთ აფრიკისა და ახლო აღმოსავლეთის საზოგადოებრივი აზრი აბრაამის აკორდებისა და ისრაელთან ნორმალიზების მომხრეთა მიმართ არასოდეს ყოფილა სრულ უმრავლესობაში, თუმცა, დასაბუთებული მიზეზების გამო 2021-22 წლების მონაცემებით ის რიგ სახელმწიფოებში 35 პროცენტამდეც კი აღწევდა. ამ მონაცემებზე დიდი გავლენა იქონია 7 ოქტომბრის მოვლენებმა, როდესაც ჰამასმა უცარი თავდასხმა მოაეწყო ისრაელზე და არაერთი მშვიდობიანი მოქალაქის სიცოცხლე შეიწირა (Robbins, 2025).

აბრაამის აკორდები და ისრაელთან ნორმალიზება არ არის თემა, რომელიც არაბულ საზოგადოებაში დიდი მხარდაჭერით სარგებლობს, თუმცა ხელისუფლებები იღებენ გადაწყვეტილებებს სხვადასხვა, საზოგადოებრივი აზრისგან დამოუკიდებელი მიზეზებით, რომლებზეც ჩვენ უკვე ვისაუბრეთ და შემდგომ თავებში კიდევ უფრო დეტალურად ვიმსჯელებთ.

6 თავი - არაბული იდენტობა და მისი გავლენა არაბული სახელმწიფოების გადაწყვეტილების მიღების პროცესზე

სანამ ვიმსჯელებთ, რა გავლენა აქვს არაბულ იდენტობას არაბული სახელმწიფოების გადაწყვეტილებებზე, აუცილებელია გავიხსენოთ, რომ კვლევა იყენებს Joseph Donica წიგნში „All Things Arabia: Arabian Identity and Material Culture“, 2021, მოცემულ განმარტებას, რომლის მიხედვითა, ის წარმოადგენს სოციალურად და ისტორიულად ჩამოყალიბებულ სოციო-კულტურულ, პოლიტიკურ და სიმბოლურ შეხედულებებს, ასევე საყოფაცხოვრებო ქცევას. ეს შეხედულებები და ქცევათა ერთობლიობა საერთოა არაბული საზოგადოებებისთვის. თუმცა, იდენტობის მახასიათებლები არ არის ფიქსირებული, არამედ მუდმივად ცვალებადი და ხელახლა ინტერპრეტირებადი პოლიტიკური კონტექსტისა და საერთაშორისო ურთიერთობების (Donica,

2021). ეს განმარტება ეხმიანება კვლევის თეორიულ ჩარჩოს, რომელიც საერთაშორისო ურთიერთობების რეალიზმის სკოლას ეფუძნება. როგორც უკვე თეორიული ჩარჩოსა და თეორიული ანალიზის თავებში ვისაუბრეთ, რეალიზმის სკოლა ეროვნულ ინტერესებს სახელმწიფოს მამოძრავებელი ძალის ძრავად მიიჩნევს და ამის ფონზე იდენტობა, ტრადიციები და სხვა კონსტრუირებული მოცემულობები მარცხდება ხოლმე და შეიძლება ისინი რეფორმირდეს. ეს თავი საშუალებას მოგვცემს, ერთი მხრივ შევაფასოთ არაბული იდენტობის როლი და მეორე მხრივ, რეალიზმის სკოლის მიდგომები.

6.1 - პალესტინის საკითხის გავლენა გადაწყვეტილებებზე

ათწლეულების განმავლობაში ყურის სახელმწიფოები და არაბული სამყარო ერთგვარად „მიბმული“ იყვნენ პალესტინის საკითხზე. უფრო სწორი იქნება თუ ვიტყვით, რომ არაბული პოლიტიკური სოლიდარობა აიძულებდა არაბულ სახელმწიფოებს „მიბმოდნენ“ პალესტინის პრობლემას. ცხადია, ეს მიჯაჭვულობა იწვევდა გარკვეულ შეზღუდვებს მრავალ სფეროში, მაგალითად დიპლომატიაში (Diwan, 2020). როგორც ვხედავთ არაბული სამყაროს, პალესტინისა და ამის გამო პოლიტიკური თავშეკავებულება არ ყოფილა სახელმწიფოების ინდივიდუალური „რეალ-პოლიტიკაზე“ დამყარებული გადაწყვეტილება, არამედ ეს კოლექტიური შეხედულებით, რომ არაბული სოლიდარობა აცულებელია. „არაბული სოლიდარობა“ ცხადია არაბული სახელმწიფოებისკენ მიემართება და მასში ვერ მოხვდება სხვა ეთნიკური ჯგუფი. მაშასადამე, ეს მსგავსი ეთნოსისა და ნიშნების მქონე ხალხისა და სახელმწიფოებისთვის შექმნილი გარკვეული პოლიტიკური პლატფორმა, იდეოლოგია თუ პოლიტიკური გადაწყვეტილებების იძულები ფსიქოლოგიური მექანიზმია. ცხადია, ჩვენ არ შეგვიძლია ვამტკიცოთ ის, რომ არაბული სახელმწიფოების გადაწყვეტილებები მუდამ „არაბულ სოლიდარობაზე“ გადიოდა, მაგრამ შეგვიძლია დაკვირვებით დავასკვნათ, რომ ის არაბული იდენტობის ნაწილია, რადგან მხოლოდ არაბებს ახასიათებს და არაბებისთვისაა გათვლილი.

არაბული სახელმწიფოების სოციალური და კულტურული კავშირები იცვლება, თუმცა უფრო სწრაფად ცვალებადი მათი გეოპოლიტიკური საჭიროებები. აბრაამის აკორდებსა და შემდგომ გაფორმებულ ხელშეკრულებებს ეტყობა ამ ცვლილებების ხასიათი. როგორც კულტურული ცვლილებების, ასევე გეოპოლიტიკურისა. ხელშეკრულებებთან ერთად იზრდებოდა

არაბულ სახელმწიფოებში მედია საშუალებებში პოპულარული დებატები ამ საკითხებზე, თუ რამდენად დაცულია არაბული იდენტობა, არაბული სოლიდარობა და პალესტინის მხარდაჭერის გარანტია. უნდა აღინიშნოს, რომ ძირითადი ძალები, რომლებიც ხელს უწყობდნენ მსგავსი დებატების წამოწყებას, გახლდნენ არაბი ნაციონალისტები, რომლებიც ცდილობდნენ არაბულ იდენტობას რეალ-პოლიტიკასა და ხელშეკრულებებში რელევანტურობა არ დაეკარგა (Diwan, 2020). როგორც ვხედავთ რიგ არაბულ სახელმწიფოებში ეროვნული თვითმყოფადობა გაიგივებულია კოლექტიურ არაბულ იდენტობასთან. მაშასადამე ერთი არაბული სახელმწიფოს პრობლემა მეორე სახელმწიფოსთვის არა სამეზობლოში არსებული, არამედ საშინაო, ეროვნული პრობლემაა. ეროვნული პრობლემად იდენტიფიცირება კი ცალკეული სახელმწიფოებისათვის სტიმული იქნება, რომ გადაწყვეტილებები უფრო სწრაფად და ისე მიიღონ, რომ ეს პრობლემა „არაბული სოლიდარობის“ პრინციპიდან გამომდინარე მოაგვაროს.

6.2 - არაბთა გაერთიანებული საამიროების იდენტობის ტრანზიცია

როგორც ჩანს ამ აზრს არ იზიარებენ არაბეთის გაერთიანებული საამიროების ხელმძღვანელობაში. ემირატის ფატვას საბჭომ და მისმა თავმჯდომარემ, Abdullah Bin Bayyah (აბდულა ბინ ბაია), აბრაამის აკორდების გაფორმებამდე ერთი თვით ადრე გააკეთეს განცხადება: „ეს ინიციატივა მმართველის ექსკლუზიურ და სუვერენულ უფლებამოსილებაში შედის, როგორც იურიდიულად, ასევე სისტემურად“ (Emirates News Agency – WAM, 2020). ეს განცხადება შეგვიძლია შემდეგნაირად გავიგოთ, რომ შარიათის კონსტიტუციისა და არაბთა გაერთიანებული საამიროების პოლიტიკური სისტემის მიხედვით, საერთაშორისო ურთიერთობები, ხელშეკრულებების გაფორმება და დიპლომატია მმართველის ექსკლუზიურ და სუვერენულ უფლებამოსილებებს შორისაა. აქედან გამომდინარე, შარიათის, კონსტიტუციისა და სისტემის გვერდით ვერ ვხედავთ მეოთხე კომპონენტს - არაბულ იდენტობას და ის სრულიად ჩანაცვლებულია პოლიტიკური და იურიდიული მიდგომებით. დასკვნის გამოტანაც არ არის საჭირო, ემირატების ერთ-ერთი უმაღლესი სასამართლო ხელისუფალი პირდაპირ განმარტავს, რომ საგარეო პოლიტიკა, ხელშეკრულებები და შეგვიძლია პირდაპირ ვთქვათ, რადგან ეს განცხადება აბრაამის აკორდებს ეხებოდა, ისრაელთან ურთიერთობების ნორმალიზება არის ემირატების ხალხისა და პოლიტიკური ხელმძღვანელობის გადასაწყვეტი. ამ განცხადებით წინ არის

წამოწეული პოლიტიკური და დამოუკიდებელი, ერთეულოვანი ეროვნული იდენტობა, რომელიც ემყარება ემირატების რეგიონულ, სახელმწიფოებრივ და გლობალურ საჭიროებებს.

არაბთა გაერთიანებული საამიროები ემიგრანტების სახელმწიფოდ იქცა. ხელმძღვანელობა აქტიურად ცდილობდა ტომობრივი მიკუთვნებულობისა და ეთნიკური ნაციონალიზმის შესუსტებას, რისთვისაც აქტიურად ეწეოდნენ იმ ძალადობრივი ექსტრემისტული მასების მარგინალიზებას, როგორიცაა „Muslim Brotherhood“ (მუსლიმთა სამმო)-ს მხარდამჭერები. მოეწყო კიდევ ამ ორგანიზაციასთან თანამშრომლობაში შემჩნეული 100-მდე მოქალაქის საჯარო სასამართლო. ბევრი მათგანი იყო სახელმწიფოში არსებული წამყვანი ტომების გავლენიანი ფუგურები, რომლებსაც ასევე მაღალი პოზიციები ეკავათ ცენტრალურ ხელისუფლებაში. ექსტრემისტული ისლამით დამძიმებული ტომობრივი სისტემა მოითხოვდა ცვლილებას. ცვლილებების მთავარი მიზანი კი ახალი ნაციონალიზმის შექმნა იყო. არაბთა გაერთიანებულმა საამიროებმა რეგიონში დაიჭირა სტაბილურობის, ტექნოლოგიური განვითარებისა და ეკონომიკური თანამშრომლობის ნიშა, რამაც ის მიმზიდველ საინვესტიციო და საცხოვრებელ ჰაზად აქცია. ასეც მოხდა, იქ ყოველწლიურად მილიონობით ემიგრანტი მჩადიოდა და მათი ნაწილი ნატურალიზაციის გზით მოქალაქე ხდებოდა. ამან მოიტანა ტომობრივი და ემირატებში დაბადებაზე ორიენტირებული მოქალაქის აღქმა, ის მეტად კოსმოპოლიტური გახდა (All Hussein, 2022). აქედან გამომდინარე, არაბთა გაერთიანებული საამიროები მუშაობდა ახალი იდენტობის ჩამოყალიბებაზე, რომელიც შედარებით შორს დადგებოდა ექსტრემისტული ისლამისგან. ამავდროულად, მათ უარი თქვეს ემირატების ძველ იდენტობაზე, რომელიც ტომობრივ სისტემასა და მოქალაქეობის მიღების შეუძლებლობაზე იდგა, ეს კი ზღუდავდა ახალი გონებისა და სამუშაო ძალის მოზიდვას. ამ ახლებული, პროგრესული და კოსმოპოლიტური ეროვნული იდენტობა აღმოჩნდა უნიკალური, რომელიც აღარ ჰგავდა კოლექტიურ არაბულ იდენტობას.

ამ ახლებული ეროვნული იდენტობით, სახელმწიფოს მართვაში ექსტრემიზმის შემცირებით და სახელმწიფოს ინტერნაციონალიზაციით მოხერხდა სახელმწიფო ინსტიტუტების იმგვარად მომართვა, რომ კონცენტრირება გაკეთებულიყო უკვე გამოკვეთილ ახალ იდენტობაზე, რომელსაც საკუთარი დამოუკიდებელი ეროვნული ინტერესები სდევდა თან. აქედან გამომდინარე, არაბული იდენტობის გავლენა არაბული სახელმწიფოების (აგს) გადაწყვეტილების მიღების პროცესზე შემცირებულია, ვიდრე ეს იყო ათწლეულების წინ.

7 თავი - ეროვნული უსაფრთხოება - ირანი, როგორც საერთო საფრთხე

ისრაელისა და არაბთა გაერთიანებული საამიროების ერთ-ერთი საერთო მახასიათებელი - ორივე შეიძლება გახდეს ირანული თავდასხმის მსხვერპლი. საიდუმლო არ არის, რომ ირანი ისრაელისა და ემირატების მტერია და ისინი ყველაფერს აკეთებდნენ, რათა ირანის გავლენების ყურის სახელმწიფოებსა და ზოგადად ახლო აღმოსავლეთში შეემცირებინათ. ათწლეულების განმავლობაში, მანამ სანამ აბრაამის აკორდები შედგებოდა, ისრაელი და ემირატები თანამშრომლობდნენ და აუმჯობესებდნენ სამხედრო თანამშრომლობას, სადაზვერვო ინფორმაციების გაცვლის მექანიზმებს და ერთად ემზადებოდნენ ირანული საფრთხის დასახვედრად. აბრაამის აკორდების გაფორმებამდე პრეზიდენტ ტრამპის გადაწყვეტილებამ, ახლო აღმოსავლეთის რეგიონის ნაწილიდან შტატების შეიარაღებული ძალები გაეყვანა, დააჩქარა ისრაელი-არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობების განვითარება, რათა ისინი დაეჭვდნენ რამდენად რეალური იქნებოდა საგარეო დახმარება ირანის თავდასხმის შემთხვევაში (Citrinowicz, 2020). როგორც ვხედავთ ისრაელი-ემირატების ურთიერთობის განვითარების მთავარი მიზეზი ირანიდან მომდინარე საფრთხე გახლდათ. ამას ადასტურებს ისიც, რომ ამერიკული სამხედროების წარმომადგენლობის შემცირებამ რეგიონში ხელი შეუწყო ურთიერთობების გაძლიერებას. ეს მაშინ ხდება, როდესაც დამცავი მექანიზმის შესუსტებისას იზრდება შანსი, სახელმწიფოს მტერმა გამოიყენოს მდგომარეობა და ზიანი მიაყენოს პოზიციებს. არაბთა გაერთიანებული საამიროები არაბული სახელმწიფოა და მას არაბულ სახელმწიფოებთან იდეალური ურთიერთობა აქვს; რჩება ორი სახელმწიფო - ირანი და ისრაელი. ამ უკანასკნელთან ის თანამშრომლობდა, რადგან სწორედ ირანი, არარაბული სახელმწიფო მეზობელ რეგიონში, რომელიც ამავედროულად მტრულად არის განწყობილი და ყურის სახელმწიფოებზე გავლენიზ მოპოვებას ცდილობს, წარმოადგენდა საფრთხეს. ამიტომ ისრაელმა და საამიროებმა ურთიერთობების განვითარება დააჩქარეს.

ამის მიუხედავად, ისრაელსა და არაბთა გაერთიანებულ საამიროებს აქვთ რადიკალურად განსხვავებული დამოკიდებულება და კონფლიქტის მიზეზი ირანის მიმართ. საამიროებისთვის ირანი არის რეგიონში კონკურენტი სახელმწიფო, რომელთანაც რამდენიმე საკითხზე უთანხმოება და მცირე ტერიტორიებზე დავა აქვს. ისრაელისთვის კი ირანი ეგზისტენციალური საფრთხეა. თეირანთან არ არსებობს არანაირი პირდაპირი დიპლომატიური კომუნიკაცია და ამაზე ისრაელი

ლიად ამბობს უარს (Citrinowicz, 2020). ირანი კი საერთო მტერია, თუმცა მათ განსხვავებული მიზეზები აქვთ ამ მტრობისთვის. თუმცა, ჩემი აზრით, ეს არ ცვლის მოცემულობას, პირიქით მსგავსი განსხვავებულობა უფრო უწყობს ხელს თანამშრომლობას, რადგან თუ ირანს ექნებოდა შესაძლებლობა ერთსა და იმავე საკითხებზე ეწარმოებინა მოლაპარაკებები ისრაელსა და ემირატებთან, შესაძლოა ალიანსი მყარი არ ყოფილიყო. თუ ისრაელისთვის ეგზისტენციალურ საფრთხეს არ წარმოადგენს ირანი, მაშინ ის ისე გააგრძელებდა ურთიერთობებს, როგორც რეგიონის სხვა სახელმწიფოებთან. ისრაელის მოჭრილი დიპლომატიური გზა ირანთან დასტურია იმისა, რომ ისრაელის მხრიდან, თუ სხვა მიზეზები არ იარსებებს, არ არსებობს წინაპირობა, რა დროსაც ის ირანთან თანამშრომლობას გადაწყვეტს და ზურგს აქცევს გაერთიანებულ საამიროებს. მეორე მხრივ, არაბთა გაერთიანებული საამიროებისთვის, ირანი, როგორც მეტოქე წარმოადგენს ძალთა დაბალანსების მუდმივ სამიზნეს, ამიტომ ისრაელი, როგორც ირანთან გადამტერებული სახელმწიფო ამისთვის საუკეთესო პარტნიორია.

ცხადია, როდესაც ირანზე, როგორც ისრაელისა და არაბთა გაერთიანებული საამიროების, საერთო საფრთხეზე ვსაუბრობთ. მნელია, არ შევეხოთ ირანიდან მომდინარე ბირთვულ მუქარას. ირანის ოფიციალური პირობები არაერთგზის აკეთებდნენ განცხადებას, რომ ისრაელი რუკიდან უნდა გამქრალიყო და მისი სახელმწიფოებრიობა დასრულებულიყო. ამას გარდა ამერიკის შეერთებული შტატების არაბი პარტნიორები, მათ შორის, არაბთა გაერთიანებული საამიროები დიდი ყურადღებითა და შიშით ადევნებდნენ თვალს პოტენციურად ბირთვული შეიარაღების მქონდე ირანს, რომლისგან მომდინარე საფრთხე მსგავსი შეიარაღების არსებობის შემთხვევაში გაიზრდებოდა. ირანის ბირთვული შეიარაღების მქონდე სახელმწიფოს ქცევა, გამოიწვივეს მისი აგრესიის მაქსიმიზაციას და საფრთხე დაემუქრება, როგორც რეგიონის სტაბილიზაციას, ასევე მთელს ცივილიზებულ მსოფლიოს. ირანის მიმართებამ, ჰქონოდა ბირთვული ბომბი, აიძულა სახელმწიფოები, გაეზარდათ თავდაცვითი ტექნოლოგიებისა და იარაღის შეწყიდვის მოცეულობა (Anti-Defamation League, 2015). როგორც ჩანს ბირთვული შიში ახასიათებს, როგორც ისრაელს, ისე არაბთა გაერთიანებულ საამიროებს. იმის მიუხედავად, რომ ირანის მიზანი უშუალოდ ისრაელის სახელმწიფოებრიობისა და ზოგადად, არსებობის განადგურებაა, ემირატებიც არანაკლები საფრთხის ქვეშაა, რადგან ბირთვული ირანი დასასრულია ახლო აღმოსავლეთსა და ყურის რეგიონში ჰეგემონობისთვის ბრძოლაში. ამიტომ არ ჰქონდეს ბირთვული ირანი ირანს ორივე

სახელმწიფოსთვის მნიშვნელოვანი მიზანია, რათა ისრაელი - გადარჩეს და საამიროებმა შეინარჩუნოს რეგიონში ჰეგემონობაში კონკურენციის შესაძლებლობა.

თავი 8 - თეორიული ანალიზი

ნაშრომის ძირითადი ნაწილის ბოლოს არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობების ნორმალიზება ისრაელთან და ამ პროცესში იდენტობისა და რეგიონული უსაფრთხოების კონფლიქტი უნდა განვიხილოთ საერთაშორისო ურთიერთობების თეორიული სკოლის მიხედვით. აბრაამის შეთანხმებების ფარგლებში არაბთა გაერთიანებული საამიროების საგარეო პოლიტიკის ყველაზე თანმიმდევრულად შეიძლება აიხსნას სწორედ რომ რეალიზმის თეორიით.

არაბთა გაერთიანებულმა საამიროებმა გადაწყვიტა ისრაელთან ურთიერთობები გადაეხალისებინა და არაბული იდენტობისთვის, რომელიც მანამ საამიროების სახელმწიფოსა და საზოგადოების ცხოვრების წესს წარმართავდა, ნაკლები მნიშვნელობა მიენიჭებინა (Hussein, 2022). არაბთა გაერთიანებული საამიროების ეს გადაწყვეტილება აჩვენებს რეალისტური ლოგიკის პრიმატს: გაზრდილი რეგიონული საფრთხეების წინაშე, სახელმწიფოები პრიორიტეტს ანიჭებენ უსაფრთხოების მაქსიმიზაციას რაც პრაგმატულია და ქმნის რაციონალური სარგებლის მიღების შესაძლებლობას. ამ კონტექსტში, საგარეო პოლიტიკის გადაწყვეტილებები განპირობებულია სტრატეგიული აუცილებლობით და არა იდეოლოგიური ან იდენტობაზე დაფუძნებული შეზღუდვებით (Political Science Institute, 2025).

სწორედ სტრატეგიული აუცილებლობის ფონზე რეალიზმის თეორიის ერთ-ერთი მთავარი პოსტულატი - ძალთა ბალანსი - ამტკიცებს, რომ სახელმწიფოები ერთიანდებიან აღქმული საფრთხეების წინააღმდეგ და არა ყველაზე ძლიერი აქტორების წინააღმდეგ (Walt, 1987). არაბთა გაერთიანებული საამიროებისთვის, არაბული გაზაფხულის შემდეგ რეგიონულმა გარემომ და სპარსეთის ყურეში ირანის გავლენის გაძლიერებამ ფუნდამენტურად შეცვალა საფრთხის აღქმა. ირანის სამხედრო შესაძლებლობებმა, რეგიონულმა კონფლიქტებმა და მათთან სიახლოვემ ის უსაფრთხოების მთავარ საზრუნავად აქცია. შედეგად, ისრაელის სტრატეგიულმა ღირებულებამ, როგორც ირანის საპირწონემ, მის სადაზვერვო და ტექნოლოგიურ შესაძლებლობებთან ერთად, მნიშვნელოვნად შეამცირა მისი აღქმული საფრთხის დონე და ხელი შეუწყო თანამშრომლობას.

რეალიზმის თეორია დროებითი კოალიციების ლოგიკას ემხრობა და უშვებს სახელმწიფოთა თანამშრომლობას, სანამ ეროვნული ინტერესები ამას დაუშვებს და საჭირო იქნება მომდინარე საფრთხის შესაჩერებლად (Political Science Institute, 2025). არაბთა გაერთიანებული სამიროები ჩრდილო აფრიკისა და ახლო აღმოსავლეთის რეგიონაში ამერიკის შეერთებული შტატების ერთ-ერთი მთავარი პარტნიორია. ცხადია, ისრაელთან ერთად. ირანი კი რეგიონში ამ ღერძის მთავარი მოწინააღმდეგე. ირანი ისრაელისთვის ეგზისტენციალურ საფრთხეს წარმოადგენს; შტატებისთვის ირანი ტერორიზმის მთავარი დამფინანსებელი და რეგიონში სტაბილურობის ამრევია, რაც რამდენიმე მხრივ არის საზიანო - ენერგო მატარებლები, უსაფრთხოება (ტერორიზმის საფრთხე), ჩინეთის გავლენების ზრდის წინაპირობა. საამიროებისთვის კი ირანი მთავარ კონკურენტს წარმოადგენს; მათ აქვთ რადიკალურად განსხვავებული შეხედულებები რამდენიმე საკითხზე და ასევე ტერიტორიული დავა, რომელიც პერიოდულად ახსენებს ორივე მხარეს თავს. როგორც ვხედავთ ისრაელსა და არაბთა გაერთიანებულ სამიროებს ერთი და იგივე მეტოქე ჰყავთ რეგიონში, რაც ლოგიკურად აქცევს მათ თანამშრომლობას ირანის შესაკავებლად.

მიმდინარე რეალობაში ბევრი დაობს, რამდენად მორალური იყოს არაბთა გაერთიანებული სამიროების გადაწყვეტილება აბრაამის შეთანხმების ფარგლებში ურთიერთობები დაეთბო ისრაელთან, როდესაც ეს უკანასკნელი დადანაშაულებული იყო პალესტინის ავტონომიის ტერიტორიულ ოკუპაციასა და კაცობრიობის წინაშე ჩადენილ დანაშაულებშიც კი თავად არაბთა გაერთიანებული სამიროებისა და სხვა არაბული სახელმწიფოების მიერ. ეს ქეისი იმდაგვარად წარიმართა, რომ არაბთა გაერთიანებულმა სამიროებმა მიიღო პოლიტიკური გადაწყვეტილება არაბული მორალური სტანდარტების დათრგუნვის ფონზე, რაც მისთვის უფრო სასარგებლოდ და პრაგმატულად მიაჩნდათ. ამ კონკრეტული პრინციპის კლასიკური მაგალითია, აშშ-ის მიერ იაპონიის ტერიტორიაზე ჩამოგდებული ბირთვული ბომბი, რომელმაც უამრავი უდანაშაულო ადამიანის სიცოცხლე შეიწირა (მორალური მხარე), მეორე მხრივ კი ფაქტიურად, გამოთიშა ღერძის სახელმწიფოების მეორე ყველაზე ძლიერი აქტორი (პოლიტიკურად სასარგებლო და სწორი გადაწყვეტილება. არაბთა გაერთიანებული სამიროების გადაწყვეტილება, ისრაელთან აერჩია ურთიერთობების ნორმალიზება, ეფუძნება ეროვნულ ინტერესებს და რეგიონულ უსაფრთხოებაში ირანიდან მომდინარე საფრთხის ზრდას.

მიგნებები:

ნაშრომის ფარგლებში სიღრმისეულად გამოვიკვლიეთ ის წინაპირობები, მიზეზები და მიზნები, რაც საფუძვლად ედო არაბთა გაერთიანებული საამიროების გადაწყვეტილებას, ურთიერთობების ნორმალიზება მოეხდინა ისრაელთან. კონტენტ ანალიზის, ლიტერატურის მიმოხილვის, რაოდენობრივი მეთოდების თვისებრივი ანალიზით მივიღეთ კვლევის ძირითადი მიგნებები, რომლებიც ეხმიანება ჩვენს ჰიპოთეზას - არაბთა გაერთიანებული საამიროები, რეგიონული უსაფრთხოების მზარდი საფრთხეების წინაშე ყოფნისას, ისრაელთან ურთიერთობის ნორმალიზებას მოახდენს არაბული იდენტობის ნორმების მიუხედავად და პასუხს სცემს საკვლევ კითხვას - ისრაელთან ურთიერთობების ნორმალიზების პროცესში რატომ მიანიჭა არაბთა გაერთიანებულმა საამიროებმა უპირატესობა რეგიონული უსაფრთხოების ინტერესებს, ვიდრე არაბულ იდენტობას?

- არაბთა გაერთიანებულმა საამიროებმა ისრაელთან ნორმალიზების პროცესით გაარღვია სამი კონსტრუირებული წინაღობა - პალესტინის ავტონომიის საკითხი, რეზოლუცია „სამი არა“ და არაბული ლიგის სხვა გადაწყვეტილებები;
- აბრაამის აკორდების გაფორმებამდე არაბთა გაერთიანებული საამიროები ისრაელთან იკავებდა ნულოვან დიპლომატიურ და ეკონომიკურ ურთიერთობებს, როდესაც თავდაცვის სფეროში კონსულტაციები მიმდინარეობდა;
- “არაბთა გაერთიანებული საამიროებისა და ისრაელის ყოვლისმომცველი ეკონომიკური პარტნიორობის შეთანხმება” და აბრაამის აკორდების შემდგომი ეკონომიკური ურთიერთობები ისრაელისა და ემირატების ეკონომიკურ ურთიერთდამოკიდებულებას იწვევს, რაც ამცირებს შეიარაღებული კონფლიქტის რისკს;
- აშშ-მა შეცვალა მიდგომა ახლო აღმოსავლეთის რეგიონის მიმართ. რეგიონი აღარ წარმოადგენს თეთრი სახლის საგარეო პოლიტიკის ქვაკუთხედს. რეგიონში მთავარ ამოცანად ტერორიზმის შეკავება რჩება;
- აშშ-ის მთავარი ამოცანა რეგიონში არის კონკურენცია გაუწიოს ჩინური "სარტყელისა და გზის ინიციატივას", ასევე შეაკავოს ირანიდან მომდინარე საფრთხე;

- არაბულ სახელმწიფოებში ისრაელთან ნორმალიზებას მხარს მოსახლეობის აბსოლიტური უმრავლესობა არ უჭერს. ამის მიუხედავად "აბრაამის აკორდების" ხელმომწერი სახელმწიფოების მოსახლეობა უფრო პოზიტიურადაა განწყობილი;
- არაბეთის გაერთიანებული საამიროები ცდილობს დისტანცირდეს კოლექტიური მუსლიმანური და არაბული იდენტობისგან, რადგან ის ზღუდავს საგარეო პოლიტიკის სუვერენიტეტს. საამიროები ცდილობს შექმნას ახალი ინდივიდუალური ეროვნული იდენტობა, რომელიც კოსმოპოლიტიზმს დაემყარება;
- ირანი ისრაელისა და არაბთა გაერთიანებული საამიროებისთვის წარმოადგენს საფრთხეს, თუმცა საფრთის აღქმადობა და მიზეზები განსხვავებულია. როდესაც ისრაელი ირანში ეგზისტენციალურ საფრთხეს ხედავს, საამიროებისთვის ის რეგიონში კონკურენცია, რომელთანაც რამდენიმე საკითხზე უთანხმოება და მცირე ტეროტორიული დავა აქვს;
- ისრაელისა და არაბთა გაერთიანებული საამიროებისთვის ირანიდან მომდინარე საფრთის აღქმას რამდენიმე მიზეზი განაპირობებს: უნდობლობა ამერიკის შეერთებული შტატებისადმი, რომ საჭიროების შემთხვევაში ის არ დაემხარებოდა მათ; ბირთვული საფრთხე - ეს ისრაელისთვის დასასრული და საამიროებისთვის ჰეგემონობაში კონკურენციის დასასრული იქნებოდა;
- ნაშრომი მიუთითებს, რომ არაბთა გაერთიანებულ საემიროებსა და ისრაელს შორის ურთიერთობების ნორმალიზება აბრაამის შეთანხმებების ფარგლებში, ძირითადად, რეგიონული უსაფრთხოების მოსაზრებებით იყო განპირობებული და ასევე იდეოლოგიური და იდენტობაზე დაფუძნებული ტრანსფორმაციით. კვლევა ასკვნის, რომ არაბთა გაერთიანებულმა საემიროებმა ახლო აღმოსავლეთში გეოპოლიტიკური დინამიკის ცვლილების საპასუხოდ პრაგმატული და რეალისტური საგარეო პოლიტიკური მიდგომა აირჩია;
- ირანის რეგიონული გავლენის ზრდამ, პოლიტიკური ისლამისადმი შეშფოთებამ, არაბული გაზაფხულის შემდეგ რეგიონულმა არასტაბილურობამ და ყურის უსაფრთხოებაში ამერიკის გრძელვადიანი ჩართულობის ირგვლივ არსებულმა გაურკვევლობამ მნიშვნელოვნად შეცვალა არაბთა გაერთიანებულ საამიროების სტრატეგიული პრიორიტეტები. ამ გარემოში, ისრაელი სულ უფრო მეტად აღიქმებოდა სტრატეგიულ პარტნიორად და არა მხოლოდ ისტორიულ მოწინააღმდეგედ;

- არაბული იდენტობა და პალესტინასადმი სოლიდარობა კვლავაც ახდენს გავლენას საზოგადოებრივ აზრსა და პოლიტიკურ დისკურსზე არაბულ სამყაროში. თუმცა, იდენტობაზე დაფუძნებულმა ამ მოსაზრებებმა ხელი არ შეუშალა ნორმალიზაციას მას შემდეგ, რაც ეროვნული უსაფრთხოება და სტრატეგიული ინტერესები დომინანტური პრიორიტეტები გახდა.

დასკვნა

ნაშრომი მიზნად ისახავდა, მოეძებნა პასუხი კითხვაზე - ისრაელთან ურთიერთობების ნორმალიზების პროცესში რატომ მიაღწია არაბთა გაერთიანებულმა საამიროებმა უპირატესობა რეგიონული უსაფრთხოების ინტერესებს ვიდრე, არაბულ იდენტობას? პასუხების მოსაძიებლად შეჩეულ იქნა თვისებრივი კვლევის მეთოდები - კონტენტ ანალიზი; რაოდენობრივი მეთოდების თვისებრივი ანალიზი. ამ მეთოდების წყალობით შესწავლილ იქნა საერთაშორისო და ეროვნული ორგანიზაციების მონაცემები, რომლებიც ასახავდნენ ისრაელისა და არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობის ხარისხს აბრაამის აკორდების გაფორმებამდე და მის შემდეგ. ამის გამო შესაძლებელი გახდა, გაზომილიყო ურთიერთობების განვითარების ზრდის დონე. კონტენტ ანალიზის მეშვეობით განხილულ იქნა ის დოკუმენტები და ისრაელის თუ არაბთა გაერთიანებული საამიროების ოფიციალურ პირთა განცხადებები, რომლებიც გამოხატავდნენ ამ ორი სახელმწიფოს ურთიერთობის ხარისხსა და დამოკიდებულებას. რიტორიკის შესწავლამ და ცვლილებების ანალიზმა კვლევას მისცა შესაძლებლობა ამ კუთხითაც გაეზომა ურთიერთობების ნორმალიზების დონე.

ნაშრომი დაეფუძნა ერთეულოვანი შემთხვევის კვლევიზ დიზაინს, რომლის ფარგლებშიც შევისწავლეთ ისრაელი-არაბთა გაერთიანებული საამიროების ურთიერთობა და ნორმალიზების პროცესი. კვლევას საშუალება ჰქონდა, კონცენტრირებულიყო ინდივიდუალურ, ქეისთან დაკავშირებული მიგნებებზე, ასევე ზოგადად, შეესწავლა არაბული სამყაროსთვის დამახასიათებელი ტენდენციები

ნაშრომმა გამოიკვლია და დაადგინა, რომ რეგიონული უსაფრთხოების გათვალისწინებით, ირანი ორივე სახელმწიფოსთვის წარმოადგენს რისკს და ისინი თანამშრომლობდნენ ამ რისკების შესამცირებლად. ამას ადასტურებს საერთო სამხედრო წვრთნები ორმხრივად თუ ამერიკის

შეერთებული შტატების ჩართულობით. კვლევა შეეხო იდენტობის საკითხს და აღმოჩნდა, რომ უკვე ათწლეულებზე მეტია საამიროების ხელისუფლება ცდილობს, შექმნას ახალი კოსმოპოლიტური ეროვნული იდენტობა, რომელიც აღარ იქნება მჭიდროდ დაკავშირებული ისლამსა და კოლექტიურ არაბულ იდენტობასთან. აქედან გამომდინარე ნაშრომმა გააკეთა დასკვნა, რომ არაბული იდენტობა უფრო და უფრო ნაკლებ როლს ასრულებს საამიროების პოლიტიკურ ცხოვრებაში და და მამასადამე გადაწყვეტილებებში. ამით ჰიპოთეზა - არაბთა გაერთიანებული საამიროები რეგიონული უსაფრთხოების მზარდი საფრთხეების წინაშე ყოფნისას ისინი ისრაელთან ურთიერთობის ნორმალიზებას მოახდენენ არაბული იდენტობის ნორმების მიუხედავად - გამართლდა. კვლევამ აჩვენა, არაბთა გაერთიანებული საამიროები ირანში ხედავს კონკურენტს ახლო აღმოსავლეთის რეგიონში ჰეგემონობისთვის; არაბული იდენტობა საამიროებში შესუსტებულია და ვეღარ ახდენს გადაწყვეტილებების მიღების პროცესზე დიდ გავლენას, ამიტომ მისი ლავირება შესაძლებელია; ისრაელი მტრულად არის განწყობილი ირანის მიმართ, აშშ-ის მთავარი პარტნიორია რეგიონში და ფლობს მაღალტექნოლოგიურ თავდაცვის სისტემებს, რაც მიმზიდველია საამიროებისთვის.

აბრაამის აკორდები წარმოადგენს ახლო აღმოსავლეთში სტაბილურობისა და მშვიდობის შენარჩუნების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს პლატფორმას, რომელმაც უკვე მოიტანა პრაქტიკული შედეგები. მათ შორისაა, რეგიონის სახელმწიფოების ეკონომიკური ურთიერთდამოკიდებულების ზრდა და ხალხთა შორის დაილოგი. ეს ორი უმნიშვნელოვანესი კომპონენტი - ეკონომიკური და სოციალური - ხელს უწყობს კონფლიქტების თავიდან არიდებას. ამავდროულად, ისრაელსა და არაბთა გაერთიანებულ საამიროებს შორის არსებული მშვიდობა მათ აძლევს შესაძლებლობას, კონტენტირდნენ ირანის წინააღმდეგ და დამატებითი დაპირისპირების გარეშე შექმნან ერთიანი სამოქმედო გეგმა, რომელიც მიმართული იქნება ირანის რეგიონში კონკურენტუნარიანობისა და ბირთვული პროგრამის შესაკავებლად.

აბრაამის აკორდები ჯერ კიდევ რჩება დაკვირვების ობიექტად და შესაფასებელი იქნება, თუ რამდენად წარმატებული პროექტი აღმოჩნდა იგი. თუმცა, მანამ ის წარმოადგენს ინოვაციურ პოლიტიკურ პლატფორმას, რომელიც ხელს შეუწყობს არაბულ-ებრაულ კომუნიკაციას და კონფლიქტების მშვიდობიანად გადაწყვეტას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

ინგლისურენოვანი წყაროები:

1. Abubakr, B. (2025). The Abraham Accords and Sudan's global counterrevolution. *Middle East Research and Information Project*. Retrieved May 12, 2026, from <https://www.merip.org/2025/10/the-abraham-accords-and-sudans-global-counterrevolution/>
2. Al Hussein, M. (2022). UAE: National identity and the social contract. *Carnegie Endowment for International Peace*. Retrieved April 28, 2026, from <https://carnegieendowment.org/sada/2022/11/uae-national-identity-and-the-social-contract>
3. Al-Eshaq, S., & Bakir, A. (2025). Dynamic security regime: Analyzing UAE-Israel security and defense cooperation post Abraham Accords. *Sage Journals*. <https://doi.org/10.1177/03043754251359980>
4. American Jewish Committee. (2025). What every American should know about U.S. aid to Israel. Retrieved May 5, 2026, from <https://www.ajc.org/news/what-every-american-should-know-about-us-aid-to-israel>
5. Anti-Defamation League. (2015). The Iranian nuclear threat: Why it matters. Retrieved April 15, 2026, from <https://www.adl.org/resources/fact-sheet/iranian-nuclear-threat-why-it-matters>
6. Barnett, M. (1998). *Dialogues in Arab politics: Negotiations in regional order* (pp. 664-667). Columbia University Press.
7. Barrington, L. (2021). Inaugurating embassy in UAE, Israel tells region: 'We're here to stay'. *Reuters*. Retrieved May 20, 2026, from <https://shorturl.at/SCAe1>
8. Bauer, K. (2022). Israel-UAE economic cooperation has deep roots and broad dividends. *The Washington Institute for Near East Policy*. Retrieved May 1, 2026, from <https://shorturl.at/l70kp>
9. BBC. (2024). What are Israel's Iron Dome, David's Sling, Arrow and Thaad missile defences?. Retrieved April 10, 2026, from <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-20385306>
10. Bryman, A. (2012). *Social research methods* (4th ed., pp. 66-67). Oxford University Press.
11. Carr, E. H. (1946). *The twenty years' crisis 1919-1939: An introduction to the study of international relations*. Palgrave Macmillan.
12. Citrinowicz, D. (2020). Israel and the UAE on Iran: Shared foe, different perspectives. *The Washington Institute for Near East Policy*. Retrieved June 2, 2026, from <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/israel-and-uae-iran-shared-foe-different-perspectives>
13. Crystal, J. A. (2026). United Arab Emirates – History - Foreign relations. *Britannica*. Retrieved May 18, 2026, from <https://shorturl.at/sv9vX>

14. Dawisha, A. (2003). *Arab nationalism in the twentieth century: From triumph to despair* (pp. 75-77). Princeton University Press.
15. Dehghani Firoozabadi, J., & Zare Ashkezari, M. (2016). Neo-classical realism in international relations. *Canadian Center of Science and Education*. Retrieved June 10, 2026, from file:///C:/Users/User/Downloads/56775-211538-1-PB.pdf
16. Dent, E. (2025). Israel-UAE defense cooperation grows under the Abraham Accords. *The Washington Institute for Near East Policy*. Retrieved May 24, 2026, from <https://shorturl.at/IRRy2>
17. Diwan, K. S. (2020). Public debate over the Abraham Accords reflects range of views on normalization in the Gulf. *Arab Gulf States Institute in Washington*. Retrieved May 11, 2026, from <https://shorturl.at/EwHqR>
18. Donica, J. (2021). *All things Arabia: Arabian identity and material culture* (pp. 163-176). Retrieved April 22, 2026, from <https://shorturl.at/SvBtT>
19. Donnelly, J. (2000). *Realism and international relations* (p. 54). Cambridge University Press.
20. EBSCO. (2021). Realism (international relations). *Research Starters*. Retrieved June 5, 2026, from <https://www.ebsco.com/research-starters/diplomacy-and-international-relations/realism-international-relations>
21. Embassy of Israel in the UAE. (2025). About the embassy. Retrieved April 30, 2026, from <https://shorturl.at/NN2HQ>
22. Emirates News Agency - WAM. (2020). The UAE Fatwa Council: International relations and treaties are among the exclusive and sovereign powers of the ruler, according to Sharia and the system. Retrieved May 19, 2026, from <https://www.wam.ae/ar/details/1395302862326>
23. Feierstein, G. M., & Guzansky, Y. (2023). A mixed report card: The Abraham Accords at three. *Middle East Institute*. Retrieved May 15, 2026, from <https://shorturl.at/XfOrr>
24. Fullstory. (2024). Qualitative vs. quantitative data in research: What's the difference?. Retrieved April 3, 2026, from <https://www.fullstory.com/blog/qualitative-vs-quantitative-data/>
25. Hammad, F. (2023). A brief history of the US-Israel 'special relationship' shows how connections have shifted since long before the 1948 founding of the Jewish state. *USC Dornsife*. Retrieved April 19, 2026, from <https://dornsife.usc.edu/news/stories/brief-history-of-us-isreal-relations/>
26. Harutyunyan, L. (2025). *The Abraham Accords and normalization between Arab countries and Israel: The impact of the Gaza-Israeli war of 2023*. Ariel University Press. Retrieved May 2, 2026, from <https://shorturl.at/j9sJN>
27. Katulis, B. (2025). The Abraham Accords. *Middle East Institute*. Retrieved May 14, 2026, from <https://mei.edu/backgrounder/abraham-accords/>

28. Katzman, K. (2016). *The United Arab Emirates (UAE): Issues for U.S. policy*. Congressional Research Service. Retrieved May 24, 2026, from <https://goodtimesweb.org/diplomacy/2016/RS21852.pdf>
29. Keohane, R. (1977). *Power & interdependence* (Longman Classics in Political Science, pp. 19-21). Longman.
30. King, G., Keohane, R. O., & Verba, S. (1994). *Designing social inquiry: Scientific inference in qualitative research*. Princeton University Press.
31. Krasna, J. (2025). *Relations between Israel and the UAE and Bahrain: Five years to the Abraham Accords, two years to October 7*. The Moshe Dayan Center for Middle Eastern and African Studies. Retrieved April 14, 2026, from file:///C:/Users/User/Downloads/tel-aviv-notes_2025_november_0.pdf
32. Mi'ari, M. (1998). Self-identity and readiness for interethnic contact among young Palestinians in the West Bank. Retrieved May 8, 2026, from <https://shorturl.at/LoqiY>
33. Middle East Institute. (2025, November 17). The Abraham Accords. Retrieved May 14, 2026, from <https://mei.edu/backgrounder/abraham-accords/>
34. Ministry of Economy and Tourism of the UAE. (n.d.). Comprehensive Economic Partnership Agreement (CEPA) with Israel. Retrieved June 1, 2026, from https://www.moet.gov.ae/en/cepa_israel
35. Ministry of Foreign Affairs of the UAE. (n.d.). Retrieved June 1, 2026, from <https://shorturl.at/1yEae>
36. Ministry of Foreign Affairs. (2023). List of countries and status of diplomatic relations with Israel. Retrieved June 4, 2026, from https://www.gov.il/en/pages/israeli_relations
37. Morgenthau, H. J. (1985). *Politics among nations: The struggle for power and peace* (6th ed., pp. 4-17). McGraw-Hill.
38. National Security Strategy of the United States of America. (2025). Retrieved April 12, 2026, from <https://shorturl.at/kkvCX>
39. Oren, M. B. (2008). Israel and the United States: The special bond between two nations and two peoples. *Israel Is Now America's Closest Ally* (pp. 123-133). Retrieved April 26, 2026, from https://www.gov.il/en/pages/israel_60_beginnings_to_vibrant_state_1948-2008
40. Political Science Institute. (2025). International relations and world history: Core assumptions of realism in IR. Retrieved June 12, 2026, from <https://polsci.institute/international-relations-world-history/core-assumptions-realism-ir/#the-balance-of-power>
41. Robbins, M. (2022). How do MENA citizens view normalization with Israel? *Arab Barometer*. Retrieved April 20, 2026, from <https://www.arabbarometer.org/2022/09/how-do-mena-citizens-view-normalization-with-israel/>
42. Robbins, M. (2025). MENA publics and the future of normalization with Israel. *Arab Barometer*. Retrieved April 20, 2026, from <https://www.arabbarometer.org/2025/01/14619/>

43. Singer, J. (2020). *The Abraham Accords: Normalization agreements signed by Israel with the U.A.E., Bahrain, Sudan, and Morocco. Cambridge University Press.*
44. Smootha, S. (2010). *Arab-Jewish relations in Israel: Alienation and rapprochement.* United States Institute of Peace. Retrieved May 22, 2026, from https://www.usip.org/sites/default/files/resources/PW67_Arab-Jewish_Relations_in_Israel.pdf
45. Trigano, S. (2021). *The Abraham Accords: Contrasting reflections.* Begin-Sadat Center for Strategic Studies. Retrieved May 17, 2026, from [suspicious link removed]
46. US Department of State. (2020). U.S. relations with United Arab Emirates. Retrieved May 3, 2026, from <https://2021-2025.state.gov/u-s-relations-with-united-arab-emirates/>
47. Vakil, S., & Quilliam, N. (2022). The Abraham Accords and Israel-UAE normalization. *Chatham House.* Retrieved April 18, 2026, from <https://shorturl.at/0WZT7>
48. Walt, S. M. (1987). *The origins of alliances* (pp. 13-25). Cornell University Press.
49. Waltz, K. N. (1979). *Theory of international politics* (pp. 88-89; 91-97; 102-128). McGraw-Hill.
50. Winter. (1985). The Palestinians in Israel and the occupied territories. *Journal of Palestine Studies*, 14(2), 200.
51. World Trade Organization (WTO). (2023). Bilateral trade relations data. Retrieved May 29, 2026, from <https://shorturl.at/yAJjy>
52. Zaga, M. (2018). *Policy paper: Israel and the United Arab Emirates: Opportunities on hold.* Academia.
53. Zeidan, A. (2026). Abraham Accords. *Britannica.* Retrieved June 7, 2026, from <https://www.britannica.com/topic/Abraham-Accords>

ქართულენოვანი წყაროები:

54. აკობია, ე. (2006). საერთაშორისო ურთიერთობების თეორია (გვ. 17).
55. გაჩეჩილაძე, რ. (2018). ისრაელის სახელმწიფოს შექმნის სათავეებთან: ბალფურის დეკლარაცია. ჩემი სამყარო. ხელმისაწვდომია 15 მაისი, 2026, მისამართიდან: <https://shorturl.at/tZcYw>

